

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY
tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONCZ ÁKOS
főlevéltáros, tb. tanácsnok.

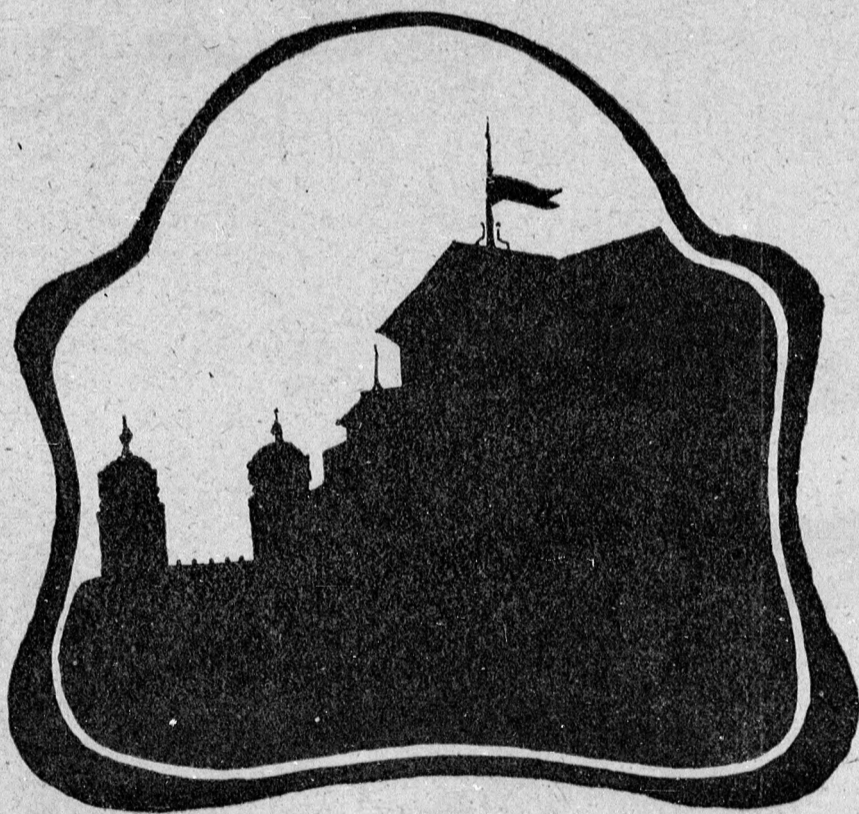
ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, Földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓMIVATÁGAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetéseket felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-én és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
Irodaja. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

A városi jövedelmek fokozása.

Debreczen sz. kir. város évenként emelkedő kiadásai megokolttá teszik a városi tanács ama törekvését, mellyel a bevételeket fokozni akarja, mert csakis úgy lehet a pénzügyi egyensúlyt megtartani. Nemrégiben az ohati birtokok bérbeadásánál emelkedett a város jövedelme, most pedig ezen jövedelmi forrás nagyon megnövekedett a szováti tagföldek bérbeadásánál. A legtöbb tagbirtokot Szovát község lakossága vette bérbe, amely örvendetes tény nemcsak szociális szempontból megnyugtató, hanem a magasabb bérösszeg folytán a város házipénztárának is hasznára válik.

Január 25-én tartották meg a bérleti árveréseket, melyek a következő eredménnyel záródtak:

Szováti I. és II. tagföld, területe 904 h. 800 □-öl, eddigi bérösszege 27,000 korona, jelenlegi 43,500 kor.; a III. sz. tagföld 471 h. 1590 □-öl, eddigi bére 12,300 kor., mostani 24,000 kor.; IV. sz. tagföld, 472 h. 302 □-öl, eddigi bére 12,750 korona, mostani 21,300 kor.; V. sz. tagföld, területe 467 h. 1120 □-öl, eddigi bére 12,000 korona, mostani 22,500 kor.; VI. sz. tagföld, területe 139 h. 600 □-öl, eddigi bére 4130 korona, mostani 6150 kor.; VI. sz. tagföld, területe 300 h. 772 □-öl, eddigi bére 9600 kor., mostani 15,450 kor.; VI/c. tagföld 100 h., eddigi bére 2950 kor., jelenlegi 5450 kor.; VII. sz. tagföld, területe 432 h. 540 □-öl, eddigi bére 13,270 kor., jelenlegi 24,050 korona; VIII. sz. tagföld, 247 h. 1414 □-öl, eddigi bére 7710 kor., jelenlegi 11,600 kor.; IX. sz. tagföld, területe 360 h. 1380 □-öl, eddigi bére 9550 kor., jelenlegi 20,000 kor.; X. sz. tagföld, területe 258 h. 1301 □-öl, eddigi bére 6550 kor., jelenlegi 10,500 kor.; XI. sz. tagföld, területe 326 h. 370 □-öl eddigi bére 7900 kor., jelenlegi 8650 kor.; XII. sz. tagföld, területe 260 h. 505 □-öl, eddigi bére 5750 kor., jelenlegi 8050 korona. Vagyis az összes 4742 h. 1104 □-öl terület évi bére volt eddig 131,460 korona, jelenleg pedig 221,000 korona. Ebből Szovát község kivett 3722 holdat 169,800 koronáért (a régi bér volt 102,810 korona, a különbözet tehát 66,990 korona, 65·16%, holdankint a régi bér 27·62 fillér, jelenleg 45·62 fillér több holdankint 18 koronával). Pappler G. bérel 400 holdat 20,900 koronáért, előbbi bér 12,550 kor., különbözet 8350 kor., 66·53%, holdankint előbb 31 korona 37 fillér, jelenleg 52 korona 25 fillér, többlet holdankint 20 korona 88 fillér; Lichtschein Mózes bérel 620 holdat 30,500 koronáért, a régi bér 16,100 korona; a különbözet 14,400 korona, 89·44%, holdankint eddig 26 kor., jelenleg 49 kor. 20 fillér, többlet 23 korona 20 fillér. Vagyis a végeredmény 4742 holdnak

eddigi bérösszege kitétt 131,460 koronát, a mostani 221,200 korona, a bértöbblet tehát 89,740 korona.

A Vajda-laposra nem volt árverelő. Miután a szováti tagföldek 1914 október 1-től 6 évre vannak bérbeadva, az I—XII. tagföldnél a hat évi bérkülönbözet 538,440 korona.

Az adatokat közli:

Somogyi Rezső,
számtiszt.

Debreczen gazdasági népoktatása.

Irta; Péterffy József igazgató.

Válasz „A gazdasági ismétlő iskolák egyesítése“ cím alatt „A város“ 1913. évi január 1-én megjelent számában közzé tett cikkekre.

A népoktatási törvény végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri utasítás szerint a polgári községek kötelesek az ismétlő koru gyermekek részére a törvény 50—55. §§-nak megfelelő ismétlő oktatásról gondoskodni, „gazdasági ismétlő iskolát állítani és fenntartani, ha a tanköteles gyermekek száma a 40-et eléri.“ Amennyiben pedig olyan községről van szó, „amelynek messzeterjedő nagy határa van, minélfogva lakosai általában gazdálkodással foglalkoznak és ahol a gazdasági ismétlő iskolára utalt mindkét nembeli tankötelesek száma legalább 120-at tesz“ — külön szaktanítós gazdasági ismétlő iskola szervezendő.

Ezen törvényes kötelezettségeknek tett eleget Debreczen város közönsége akkor, amidőn nem 5, hanem majdnem kétszer öt, azaz: kilenc évvel ezelőtt községi jellegű gazdasági ismétlő iskoláját a pércsi utfélen felállította.

Évekig tartó munkássága alatt ezen egyetlen iskola azon kitűzött törvényes célt, hogy az összes tankötelesek gyakorlati oktatásban részesüljenek, nem volt képes elérni. Nem pedig azért, mert Debreczen város területe oly nagy, hogy a tankötelesek ezen egyetlen iskolába már törvénytiltó rendelkezése folytán sem voltak és nem is lesznek soha bekényszeríthetők.

A miniszteriumunk 2—3 éven át közvetlen kiküldöttje által történt megfigyelései igazolták, hogy az így kimaradt tankötelesek száma oly nagy, amely nem egy, hanem még további két iskolát is képes volna benépesíteni. Ezen adatok nemcsak a miniszteriumban, hanem Debreczen város levéltárában is kell, hogy felelhetők legyenek. Ezen viszonyok nemcsak hogy meg nem változtak, hanem a népesség szaporodásával folytonosan emelkedtek, amint az alábbi hivatalos, ennélfogva feltétlen tárgyilagos adatok megmásíthatatlanul igazolnak. Tehát nem ötletszerű,

ség, hanem a territoriális viszonyok kényszerítő ereje tette szükségessé egy újabb iskola felállítását.

Arravaló tekintettel pedig, hogy a város a fent említett községi gazdasági ismétlő iskola felállításához jelentékeny anyagi áldozatot hozott, az államkincstár az alább részletezendő hozzájárulásokkal önkényt sietett a város támogatására egy újabb iskola felállításához.

Állami hozzájárulás :

A város és az államkincstár közt a felállítandó állami gazdasági népiskola szervezés ügyében kellő megfontolás után létrejött jogerős szerződés szerint a kincstárt terheli, és pedig :

1. A szakoktatás ellátása.
2. A közismertetiek taníttatása.
3. A tanügyi felszerelések és tanügyi dologi szükségletek hordozása.

Ezek közül a 2. alattit mindaddig, amíg a második iskola felállítatott, a város hordozta, ami a házipénztárnak évenként 3200 koronájába került. Hogy pedig a második, vagyis az állami gazdasági népiskola felállítható legyen, az államkincstár elvállalta a közismertetiek ellátását és az iskola szervezése ellenébe, annak szükségleteire felmentette a várost ezen évi 3200 korona további fizetése alól. Sietett is a város ezen állami támogatást igénybe venni s így az 1909--10., 1910--11., 1911--12. és a folyó 1912--13. tanévben megtakarított a város évenként 3200 koronát. Ezen összeg pedig az első évben 6%-os kamataival kitett 3392 koronát, a második évben 6795 koronát, a harmadik évben 10.402 koronát, a negyedik vagyis folyó tanévben 14.226 koronát. Ezenkívül adott az állam az iskola tanügyi dologi szükségleteire 1700 koronát, tanügyi felszerelésekre 500 koronát. Fizeti az egyelőre kinevezett két tanerőt, kiknek javadalma az évi 6000 koronát meghaladja. Ezen utóbbi tétel igen természetes, hogy újabb tanerők alkalmazásával és a fizetések fokozatos emelkedésével mindig nagyobb és nagyobb lesz. Ezek azt mutatják, hogy a kincstár elvállalt kötelezettségének kifogástalanul eleget tett. Mivel azonban hol nyíltan, hol burkoltan, de mindég az ügyek alapos ismerete nélkül oly állítások merülnek fel, amelyek a köztudatba azt akarják átültetni, hogy a város valami borzasztó nagy, elviselhetetlen terheket vállalt magára a szóban forgó iskola felállításával, lássuk már egyszer okmányokkal igazolhatóan, a számok kérlelhetetlen igazságánál, hogy mi a tárgyi valóság, hogy melyek azok a nagy terhek, amelyekről a várost meg kell menteni!?

Városi hozzájárulás :

I. A város adott és pedig :

1911-ben	1 ekére és 1 boronára	88 K
"	1 tehén vételére	540 K
"	2 anyasertés vételére	448 K
"	2 drb hám vételére	124 K
1912-ben	1 igás szekérre	430 K
"	1 tehén vételére	390 K
	Összesen	2020 K

II. 20 kh. gyakorló területet.

Tehát adott a város gyakorló területet, továbbá élő és holt leltári felszerelésekre mindösszesen kétezerhusz koronát. Ellenben megtakarított mai napig 14.226 koronát. Ez a valóság. Ehez nincs mit hozzá tenni és nincs is mit elvenni belőle. Nehogy pedig valaki azt gondolja, hogy majd az építkezéseknél fog kitünni, hogy mibe kerül a városnak az iskola, már itt felhívom az

érdeklődők figyelmét az alábbi számításra, amelynél építkezés, földhaszonbér stb. figyelembe vétettek.

Addig is már e helyen rá kell hogy mutassak arra a körülményre, hogy „A Város“ illusztris főszerkesztőjét az adatok szolgáltatói tudva, vagy tudatlanul, — de semmi esetre sem jó indulatból — alaposan félre vették. Így pl. a községi iskola nem 5. — hanem már 8—9 éve áll fenn; az állami gazdasági iskolának a város lovat soha sem adott. — A teljesnek feltüntetett holt leltári felszerelés a fent részletezett 4, azaz: négy darabra — eke, borona, hám és szekér — zsugorodik össze; az iskola népességi viszonyairól közölt adatok pedig — legalább az állami iskola szempontjából — még csak 50% arányban sem közelítik meg a valóságot.

További tévedések elkerülése végett tisztelettel mutatok rá arra, hogy két darab 2000 korona értékű lovat saját magam állítottam be, cselédlakást én vettem, ólakat én építettem stb. stb., miket az iskola gondnokságának esetről-esetre bejelentettem.

Mibe kerül a felszerelés?

A mérnöki hivatal költségvetései szerint az építkezések kerekszámában 70.000 koronába kerülnek. A még hiányzó apró felszerelésekre pedig szükség lesz még további 2000 koronára. Az építkezések árlejtésénél azonban nemcsak ezen további 2000 korona, hanem még nagyobb összeg lesz megtakarítható. Tehát vérmes számítás mellett sem fog 70.000 koronánál többbe kerülni az összes szükséglet. Ezen összegre rendelkezésre áll az ezen célra felvett, belügyminiszteri jóváhagyással a nagykölcson terhére lekötött és a községi gazdasági ismétlő iskola építésénél fel nem használt 46.000 korona, melynek évi annuitása 4,6%. Rendelkezésre áll az évi 3200 korona állami támogatásból fenti módon megtakarított 14.226 korona, vagyis mindösszesen 60.226 korona. Csakhogy ha az építés f. évben meg is történik, még azon esetben is a végleszámlálásig még egy évi 3200 korona lesz megtakarítható s így végeredményben az előállítandó szükséglet kitesz kerekszámában 4000 koronát. Ama körülmény, hogy a város az évi 3200 koronát tőkésítette-e vagy nem, a helyzeten mit sem változtat, mert tény, hogy a házipénztárban ezen összeg megmaradt.

Az összes szükségleteket kitevő 70.000 koronának 4,6%-os törlesztése kitesz évi 3220 koronát s így az iskola összes beruházásai törleszthetők lesznek állami támogatásként a város javára vissza engedett évi 3200 koronából. A hiányzó 4000 koronának netaláni magasabb kamatláb melletti felvétele számottevő különbséget nem fog okozni. Csakhogy a 70.000 koronás építkezésből mintegy 25.000 korona az igazgató lakása javára esik. Ezért pedig a kincstár a mindenkori igazgató lakbérét a városnak fizeti szerződés szerint mintegy haszonbérbe. Ez pedig a napokban a törvényhozás elé kerülő fizetésrendezési javaslat szerint a VIII. fizetési osztályban megfelel átlag évi 1000 koronának. Tehát a gazdaság felszerelésére csak 40—45.000 korona fog fordíthatni, ami a nagykölcson kamatlába szerint évi 1840—2070 koronával a 40 vagy 45 ezer koronához képest törleszthető. Tehát még csak a 3200 koronát sem képes a város kimeríteni. Mindezekhez hozzájárul ugyancsak a város javára szerződésben biztosított 80% tiszta jövedelem a gazdaság terhére, mely 80%-ot hajlandó vagyok a felszerelések teljes birtokában egyelőre évi 400 korona összeggel megváltani. Lesz tehát az évi szükséglet: 70.000 korona törlesztéses kölcsön 4,6% annuitása évi 3220 korona.

Évenkénti fedezet:

1. Állami támogatás évenként	3200 K
2. Igazgató lakásbére a kincstártól ca.	1000 K
3. Tiszta jövedelem a gazdaságból	400 K
	<u>Összesen: 4600 K</u>
Levonva ebből az évi kiadást	<u>3220 K</u>

Az iskolán nyer a város évente: 1380 K

azaz: *egyezerháromszáznolcvan koronát*; amiből a gyakorló célokra átengedett 20 hold föld minden holdjáért a város javára kerekszámban 70 korona haszonbér esik. Ezek az adatok hivatalosak, ennél fogva tárgyilagosak; nincs belőlük elvenni való és nincs hozzájuk tenni való. Kérdelem tehát nyugodt lelkiismerettel, *hol van és melyik az a tétel, amelyknél a város ráfizet?*

De ha ilyen a tényállás, aminthogy ilyen, vajjon mi annak az indító oka, hogy egy mindenesetre komoly megfontolás és elhatározás útján létrejött szerződés egyenesen a város és annak — mint alább láthatjuk — lakossága rovására épen „A Város” részéről támadtasék meg? Én nem tudom, de gondolom. Nyomon követve a cikket, újabb téves adatokra kell rámutatnom. Jelesül az az állítás abban a formájában nem felel meg a valóságnak, hogy a város a két gazdasági ismétlő iskolára évenként ráfizet 5—7 ezer koronát. Ugyanis az állami gazdasági iskola a várostól dologi szükségletekre nem kapott egy fillért sem. Tanügyi szükségletekre kapott a megnyitás évében 307 koronát. Ebből azonban a tanterem hozatott jókarba és a szegény tanulónak vétegett könyv. Ezenkívül felszerelésekre kapta a fent kimutatott 2020 koronát. Egyebet soha és semmit. Ezek pedig nem ráfizetések, hanem leltári tárgyak, amelyek megvannak. Talán a községi gazdasági ism. iskola kapta az évi 5—7 ezer koronát? Ha igen, akkor annak a számláján könyvelendő el. Semmi köze ahoz az áll. gazdasági népiskolának!

Népességi adatok.

Miután az egyesítés legsúlyosabb indokául az szerepel, hogy *az iskolának nincsenek növendékei*, közlöm az anyakönyvi, tehát hiteles adatokat. Az áll. gazdasági népiskolának 1909—10. tanévben volt 238, az 1910—11. tanévben 242, az 1911—12. tanévben 390 beiratkozott tankötelese. Ezen 390-ből mult év június 12-én a kir. tanfelügyelő jelenlétében levizsgázott 200-at meghaladó növendék oly sikerrel, ami az egész évi szakadatlan iskolázást kétségtelenül igazolta. Tehát ideig, óráig tartó 12—20 tanuló iskolázásáról az áll. gazdasági iskolában szó sincs. Különben is a tanfelügyelő uron kívül *sem a gondnokság, sem a város részéről az elmúlt 3 tanév alatt egyetlen tanítási órán soha, senki meg nem jelent az iskolában s így igen természetes, hogy hányan és mennyi időn át jártak iskolába, nem is tudhatja senki a kir. tanfelügyelőségén kívül.* Azonban, ha az illetékes tényezők közül valaki meggyőződést óhajt szerezni a folyó tanévi népességről, már itt jelzem, hogy nem a beiratkozott, — hanem a tényleg feljártó tanulók száma 216. Erről meggyőződést szerzendő, nem szükség egyéb, mint az alább megjelölendő iskolába legalább egy héten át mindennap délelőtt el látogatni. Ilyen népesség önkényt értetődően maga után vont a első évfolyamon a párhuzamos osztályok felállítását. Mivel pedig utasítás szerint 50-nél, több egy osztályban nem tanítható, ha az iskola megfelelő elhelyezéssel rendelkezne, már az I/a, I/b első osztályok mellett az I/c osztályt is meg kellett volna nyitni. Ime ennyire néptelen az iskola. Probatum est.

De tévedett az összeíró is, aki csak 14 fiu és 19 be nem irt leányt talált, mert magam 100-nál többet tartok nyilván teljes anyakönyvi adatokkal.

Mint cikkem elején említettem, ott, ahol 120 mindkét nembeli oly tanköteles akad, aki más iskolába nem jár, az önnálló gazdasági népiskola felállítandó. Az áll. gazd. népiskola beiskolázási területéül, a Csapó és Széchenyi-utcáktól északra eső városrész, kerteségek és telepek jelöltettek ki. Tehát a téglavetők. Szotyori-telep Vénkert, Tócos és Hatvan-utca kertek, Sestakert, Péterfia, Hadházi és Sámsoni-utak környezete és a Csapó-kert. Ezek közül a pércsi-uti iskolától a legkisebb távolság is 3 kilométernél, vagyis oda és vissza 6 kilométernél több, és igen sok van, ami 12 kilométernek is megfelel. Hol van az a törvény, amely a tanulót és szülőt ilyen ut megtételére kényszeríti? Ugyebár, hogy ilyen nincs és ilyet kívánni nem lehet. De eltekintve minden törvényes alaptól, humánus érzés sem enged meg ily követelést a legjobb szorgalmi időben, csikorgó hidegben. És az erkölcsi szempontok is kell, hogy latba essenek, mert város helyen serdülő lány gyereket ki fog télen már 1/27 órákor 5—6 kilométerre iskolába küldeni, hogy 8 órára ott lehessen. A mi nem sikerült a multban, amikor csak 1 iskola volt, vajjon sikerül-e az a jövőben? Ezért kívánatos a visszafejlődés. F. év április havában *Radnai Rezső* miniszteri oszt. tanácsos és *Gerényi Jakab* tanfelügyelő, mikor a telepen voltak, még 2 iskola mellett is sokalták a távolságot.

Ami az elért eredményeket illeti, azokra megint csak azt mondom, amit a népességi adatokra, t. i. hogy az iskola fennállása óta sem a gondnokság, sem a város részéről sem a gyakorló telepet, sem az ott folyó munkát soha senki meg nem nézte. Különben is a fent részletezett s részben csak a mult év folyamán kapott, 6—7 darab felszerelési tárgyal az 1911. évi páratlan aszályos és a f. évi rendkívüli esős években 20 holdból horribilis jövedelmet előállítani nem lehetett.

A tanítási eredményt eléggé dicséri az, hogy évenként mintegy 200 leány megtanulja teljesen ingyen minden fehérnemű szükségét szabni és varrni, minden háztartási dolgának beosztását és vezetését, a fiuk pedig a növénytermelés és állattenyésztésen kívül a gyümölcs és szőlő ojtásban oly ügyességre tesznek szert, hogy ma már a kerteségekben igen szívesen alkalmazzák.

Vagy talán az iskola vezetője nem áll hivatása magaslatán? Akkor a Debreczeni Gazdasági Egyesület, a Debreczeni Gazdakör, a Debreczeni Szőlősgazdák Egyesülete miért választották választmányi tagjukká, a Szatmári Gazd. kiállítás igazgatósága, a Kolozsvári Gazdasági Egyesület, a helybeli honvéd paracsnokság stb. miért adtak írásbeli köszönetet és elismerést debreczeni gazdasági irányu munkásságáért. Ime az adatok, amelyek eddig szerényen meghuzódtak, mert reklámra nem szorulnak.

A közlemény azon kitételére nézve, hogy a város az — „iskoláknak adott ideiglenes helyiséggel, ha csak pár évet számítunk is, tekintélyes áldozatot hozott” — a következő észrevételem van. Eltekintve attól, hogy az elhelyezésre a város szerződés szerű kötelezettséget vállalt, — az áldozat a maga értékére száll, ha megemlítem, hogy az 1909-i csonka tanév április—június havában a Miklós-utcai, az 1909—10. tanévben az egyháztéri református elemi iskolában volt szíves Nagyiszteletű Szele György ref. iskolaszéki elnök ur helyet adni. Az 1910—11. és 1911—12. tanévben pedig a Bethlen-utcai régi Csokonai házban, — amelyből épen dűledező volta miatt telepítették ki az elemi iskolát a 100 évi használat után, — volt az iskola elhelyezve. Azonban ezen telek már az 1911—12. tanévben a szabadkőműves páholyé volt s így az iskoláért már a mult tanévben az hozta az áldozatot minden szó nélkül. Tehát végeredményben a város áldozatkészsége 1910—11. tanévi elhelyezéséből áll. Ezen

egy év pedig, tekintettel, hogy rozoga tantermeket kellett volna lakhatási célokra átalakítani, aligha hozott volna egy év alatt annyi haszonbért, amennyivel az átalakítási költségek jártak volna. Áldozatról tehát ebben az esetben sincs szó. Legfeljebb önkényt vállalt kötelezettség teljesítéséről, amely az elmondott okokból semmi vagy igen kis költséget okozott a városnak.

Foglalkozunk tehát ezzel az ügygel tárgyilagosan. Mondjunk ítéletet közvetlen vagy megbízható forrásból szerzett s évek megfigyeléseire támaszkodó tapasztalataink alapján. Legyünk jóakarattal a magyar kultúra iránt és nyissuk meg előtte azt az ajtót, amelyet a megélhetés gondjai nem zárulnak el előtte. Kezeljük ezt az ügyet észszerűen; ennél fogva fogadjuk el azt a nem megvetendő állami támogatást, amely a közjövödelmekből szorosán debreczeni helyi érdekeket szolgáló intézményt tart fenn. Mindenek felett pedig fogadjuk el földmivelésügyi miniszterünknek legutóbbi költségvetési beszédében tett azon kijelentését, hogy az önálló gazdasági népiskolákból mennél többet kell felállítani, mert *beváltak*, mert *az élet iskolái*, mert ezeké a jövő s mint ilyeneket a megindult tárgyalások alapján mielőbb reménye van tárcája határsközebe illeszteni. Végül pedig vegyünk példát Szatmár-Németi várostól, mely szintén két ilyen iskolát tart fenn. — avagy Makó városától, mely 120% potadója mellett egyetlen ilyen iskolára tudott 80.000 koronát áldozni.

Debreczen, 1913 január hó.

Színház köréből.

A színházi válság tudvalevőleg helyes megoldásra jutott. A városi Tanács bölcs intézkedése és főleg dr. Magoss György tiszti főügyész véleményes jelentése alapján, az ügyek rendezve lettek olyképpen, hogy az igazgatóságba belépett a művész Békés Gyula, a színház egykori tagja, aki művészi rátermettségével egyik erős oszlopa volt a debreczeni színháznak.

Ekképpen tisztázódván a személyi ügyek és, mint reméljük, rendbe jönnek az anyagiak is, most már mi sem fogja zavarni az előadások menetét. A békés egyetértés eredménye már most is meg látszik az előadásokon és mi örömmel látjuk, hogy Zilahy Gyula ígérete beteljesedett és az előadások szintje napról-napra emelkedőben van. Az átmeneti nehézségek leküzdése után bizonyára vissza fog térni a debreczeni színház jó híre és színházlátogató közönségünk teljesen meg lesz elégedve a vezetéssel és a művészi szinten tartandó előadásokkal.

Mi a magunk részéről örvendünk a szerencsés kézzel végzett megoldáson. A Zilahy Gyula és Békés Gyula kettős vezetése biztosíték arra nézve, hogy a jövőben nem merül fel semmi panasz a közönség részéről. Az igazgatók gondoskodni fognak az előadások jószágáról és az új darabok megszerzésével és ezek művészi előadásával teljesen feledtetni fogják a színházat látogató nagy közönséggel azokat a bajokat, melyek a közelmúltban felmerültek. Meg vagyunk győződve, hogy a

helyes vezetés mellett a színház anyagi ügyei is mielőbb rendbejönnek és Zilahy Gyula is megszabadul ama kötelezettségektől, melyek a múltban talán kedvét szegték és megkötötték kezét régi kipróbált művészi és igazgatói munkájában.

A színházról beszélve, egy kérésünk volna a rendőrfőkapitány urhoz. Ugyanis, ha nem csalódkunk, egyidőben el volt tiltva felvonásközökben a zenekari elválasztó rész pereméhez támaszkodni és a székek között levő bejárót elfoglalni. Nagyon helyes volna ezt a tilalmat újból kiadni és esetleg a színház oldalfolyosóin kifüggeszteni, valamint azt is, hogy ne állják el a bejárót, mely a felvonások közt kiment és visszatérő közönség alig tud az ott állókon keresztül menni. Ezt nem engedik meg egy nagyobb színházban sem.

DEBRECZEN MÚLTJÁBÓL.

Legrégibb határjárások és helynevek a debreczeni pusztákon.

Irta: **Zoltai Lajos**, muzeumőr.

Ezzel a címmel néhány közleményből álló cikksorozatot kezdünk meg, hogy a XIV. és XV. századbéli birtokba-iktató és határjáró oklevelek alapján régtől fogva Debreczenhez tartozó, de hajdan önálló községet alkotó némely pusztákkal foglalkozhassunk. Debreczen monografiája, történelmi földrajza megírásához becses adalékokat nyújtanak ez oklevelek. Rég kihalt nagy nemzetségekkel, fényes családokkal kapcsolatban elfeledett jó hangzású ősi magyar személy- és helynevek csendülnek meg újra füleinkben; másfelől még több olyan helynevet olvasunk ez oklevelekből, amelyeket annyi század emésztő vihara sem koptatott el, hanem ma is, mint közkeletű szavak, élnek a nép ajkán.

Előre bocsátjuk, hogy forrásul még mindig nem használhattuk Debreczen város magánlevéltárát, hanem idegen levéltárak publikált anyagát dolgoztuk fel.

I.

Szalók-Sámson.

Debreczen szomszédságában hajdan két Sámson nevű falu volt. A közelebb fekvőt Szalók-Sámsonnak (Zolouch-Samson, Zalouch-Samson), a távolabbit pedig Tur-Sámsonnak nevezték. Ez utóbbi ma Hajdusámson; míg a másik, t. i. Szalók-Sámson, melyet Karácsonyi János Szalóc-Sámsonnak olvas¹ réges-régen elpusztult, talán még a XIV. század végén s a neve lassanként teljesen kiveszett a nép nyelvéből. Hogy mégis volt valaha ilyen nevű falu s hogy az Debreczen mellett feküdt, egy anjoukori oklevélből tudjuk, az egrí káptalan 1347. máj. 8-án kelt beigtató leveléből.² Valószínűnek tartom, hogy minden különösebb ok nélkül még mindig féltékenyen

¹ Karácsonyi: Magyar nemzetségek története. II. 223.

² Anjoukori Okmánytar V. k. 48—49. l.

rejtegetett magán levéltárunkban is lappanganak írott emlékek Szalók-Sámsonról, legalább is az az okmány, amelynek erejénél fogva néhány század óta háborítatlanul bírja Debreczen városa Szalók-Sámson földjét.

Hatszáz évvel ezelőtt e falu határa még nem tartozott Debreczenhez; még csak nem is a hatalmas és gazdag Debreczeni Dózsa család kezén volt. Épen az egri káptalan oklevele bizonyosságunk reá, hogy a XIV. század közepe táján a Hont-Pázmány nemzetség Battyáni-Czibak ágáról való Péter mester volt e falu ura, ki fia Mihálynak és unokája Szalóknak.¹ Péter mester a szatmármegyei dobosi uradalomnak, nemzetsége ősi jöszágának idegen kézben lévő részei visszaszerzéséért elszánt küzdelmet folytatott, de azokat csak úgy kapta vissza, hogy kénytelen volt cserébe adni Gáborfia Ujfalui Lukácsnak a szabolesmegyei Tét és biharmegyei Szalók-Sámson birtokot. A cserére kényszerítő nádori ítéletet az egri káptalan hajtotta végre, — határjárás mellett beiktatván Ujfalui Lukácsot Battyáni Péter mester imént megnevezett falvainak birtokába. Ez a határjárás érdekes nekünk; nem csak azért, mert abban, mint szomszéd birtokosok Dózsa nádor fiai: Jakab és Pál urak is részt vettek, hanem még inkább a határjárásnál felemlített helynevek miatt, melyek közül egyik-másik ma is közkeletű, s épen ezek segítségével meglehetősen bizonyossággal tudjuk követni ma is a térképen Szalók-Sámson egykori határait.

Kezdték pedig a király és káptalan emberei a határjárást délkeleten, Fancsika birtok felől, a Mihályrekeszi nevű vizállásnál, ahol Szalók-Sámson, Fancsika és Debreczen (az oklevélben következetesen Debreczennek írva) határai találkoznak. Innen folyton nyugoti irányban haladva, két mocsaras völgyön és két berken mentek keresztül, egy helyen szántóföldek mellett. A Mihályrekeszi nevű vizállás szerintem nem más, hanem a Kádárarkával lecsapolt mocsaras völgy, mely a Nagycsere szélében hosszan elnyulik a Szikigyakor felé. A másik két völgy pedig, melyet a határjárók magok megett hagytak, a mai Ördögös laposa, meg a Kondoros medencéje.

Azután a vasuti gépjavitó műhely mögött alakult új telepek tájékán észak felé fordultak s balról Debreczen határát érintve, ismét bizonyos bereken át Apafája nevű birtokhoz értek.² Egy darabig még északi, helyesebben északkeleti irányban haladtak egyik felől szalók-sámsoni, másik felől apafái földek között, bizonyos ut mellett, amely aligha nem a debreczen—tursámsoni ut volt. Ottan körül, ahol ez idő szerint a nagy katonai gyakorló-tér — köznyelven „sámsoni dombok“ — északi határát jelzi egy akácfa sor, keletre fordultak s általmenvén egy völgyön — a Csere szélben huzódó mocsaras lapályon — berekhez érkeztek, melynek szélén Szalók-Sámson, Tursámson és Apafáját elválasztó hármass határdombot találtak. Ez a mostani Csukás-tanya tájékán feküdt. Innentől fogva azon a vonalon haladtak, amely jelenleg Debreczen és Hajdusámson határát választja el egymástól; — mentek pedig egy ásott árokig (ad unum fossatum ark vocatum), ahol is megint hármass határdomb állott Szalók-Sámson, Tur-Sámson és Ároktelek (ma Árokrét) nevű birtokok jelzésére. Innen délfelé vették útjokat az említett nagy árok partján, tágas sikon át (in rippa

eiusdem magni fossati infra per largum spacium currendo) és a Haláp faluból Debreczenbe vezető uton is keresztül menvén, megint hármass határjelhez érkeztek. Ezek Szalók-Sámson, Fancsika és Ujlak (Wylok) nevű birtokok határainak összetalalkozását jelölték. Valószínűleg azon a helyen, amely a debreczen—szatmári vasut 7. sz. örházától délre, a fancsikai határszélben esik. Majd tölgyfásberek árnyékában nyugoti irányt vettek, mignem több határdomb érintésével eljutottak ahhoz a hármass határhoz, ahonnan kiindultak.

Az egri káptalannak ez érdekes birtokba iktató leveléből a következők tűnnek ki:

1. hogy Szalók-Sámson falvának legalább is 3000—3500 kat. holdra terjedő tekintélyes határa volt; mert a Nagycsere erdő nyugoti részén kívül magába foglalta egyfelől az Apafája erdő és a sámsoni dombok nevezetű katonai gyakorló-tér, — másfelől a debreczen—szatmári vasut között fekvő ujosztásu földeket, körülbelől a mostani Bozzay-telepig; sőt valószínűleg az említett nagy gyakorló-tér is.

2. Szalók-Sámsonnak saját kő (tégla) temploma volt, amivel abban az időben még Debreczen körül is nem minden falu dicsekedhetett. A templomot Szent-Adalbert vértanu tiszteletére építették. Többet nem tudunk róla; oklevelünk a helyét sem említi. De én azt sejttem, hogy a templom és körülötte a falu a Perzsedombon s a hasonló nevű lapos mellett állott, — légvonalban ötödfél kilométernyire a debreczeni város-házától. Ugy beszélnek, hogy e dombon még ma is sok a téglá és vakolat-törmelék; a barázdákban pedig az ekevas nyomán olykor-olykor pénzek, csontok, cserepek, középkori kultúra szerény emlékei vetődnek felszínre. A nép kolostorról regél, mely a Perzsedombon réges-régen épült, hanem a tatárjáráskor porrá égett. A mi vidékünkön a szájhagyomány minden templom, falu pusztulását tatároknak tulajdonítja.

3. Szalók-Sámson és Haláp között akkor harmadik falu is volt: Ujlak elnevezéssel, amelynek határát hozzávetőlegesen a mai Nagycserének középső része alkotta, az a rész, amelyet a katonai térkép Cserepes és Palatinus néven ismer. Nagycsere déli részén lévő Szent-János domb téglatörmelékes tetején állhatott az ujlaki kápolna, mely hihetőleg Szent-János tiszteletére épült s talán innen Ujlakot Szent-Jánosnak is nevezték. Épen így találhatásokra vagyunk utalva Ujlak ezen időbeli urait illetőleg is. A Guth-Keled nemzetség ősi birtokai között, melyeken a nemzetség tagjai 1310-ben osztozkodtak meg, szerepel Ujlak nevű birtok is. Ez a zeleméri ágnak jutott s Karácsonyi J. Sámson mellé helyezi.¹ De minthogy a Hont-Pázmán nemzetség is sok birtoknak volt ura Debreczen körül s Fancsika, Ujlak, Szent-János nevű birtokaik is voltak, noha ezek a Berettyó és a Sebes-Körös mellett feküdtek,² nem lehetetlen, hogy a Szalók-Sámsonnal szomszédos Ujlak vagy Szent-János is az övék volt. Hiszen több esetet tudunk arra nézve, hogy ugyanazon nemzetségnek két egyforma nevű birtoka is volt. Az is bizonyos, hogy 1230-tól 1289-ig a Hont-Pázmán nemzetségbeli (körös) szentjánosi ágé volt a Debreczen küszöbén feküdt Torna, később Boldogfalva³; a véle szomszédos Szalók-Sámson pedig épen előttünk engedi át ugyanezen nemzetség másik rokon-ága Ujfalui Lukácsnak. E feltevést igazolni látszik Bajon István és Sztári Albert közt 1456-ban keletkezett kölcsönös örökösödési szerződés, amely a Sztán család

¹ Ez a Szalók alapította közeli másik birtokán, a Nagyerdőn túl a róla nevezett Szalók-Monostorát 1270 körül. (Bunyitay V. Vár. püsp. tört. II. 429.)

² Oklevelünk Apáthfayának írja. Azonban ez tévedés, mert minden későbbi oklevél Apafájának nevezi, amely név a XIII. században élt Guth-Keled nemzetségbeli valamelyik Apáról ragadt reá, aki e tájékon birtokos volt. (V. ö. Karácsonyi: Magyar Nemzets. tört. II. 56—59.)

¹ Karácsonyi J. Magyar Nemzetségek Tört. II. 27. V. ö. Anj. k. Okt. I. 201. 218.

² Karácsonyi id. m. II. 228—230.

³ Wenzel: Árpádok. új Okt. IX. 507. X. 357. V. ö. Karácsonyi id. m. II. 225. és Wertner: Magyar Nemz. Tört. II. 33.

egy év pedig, tekintettel, hogy rozoga tantermeket kellett volna lakhatási célokra átalakítani, aligha hozott volna egy év alatt annyi haszonbért, amennyivel az átalakítási költségek jártak volna. Áldozatról tehát ebben az esetben sincs szó. Legfeljebb önkényt vállalt kötelezettség teljesítéséről, amely az elmondott okokból semmi vagy igen kis költséget okozott a városnak.

Foglalkozunk tehát ezzel az üggyel tárgyilagosan. Mondjunk ítéletet közvetlen vagy megbízható forrásból szerzett s évek megfigyeléseire támaszkodó tapasztalataink alapján. Legyünk jóakarattal a magyar kultúra iránt és nyissuk meg előtte azt az ajtót, amelyet a megélhetés gondjai nem zárulnak el előtte. Kezeljük ezt az ügyet észszerűen; ennél fogva fogadjuk el azt a nem megvetendő állami támogatást, amely a közjövödelmekből szorosán debreczeni helyi érdekeket szolgáló intézményt tart fenn. Mindenek felett pedig fogadjuk el földmivélségi miniszterünknek legutóbbi költségvetési beszédében tett azon kijelentését, hogy az önálló gazdasági népiskolákból mennél többet kell felállítani, mert *beváltak*, mert *az élet iskolái*, mert ezeké a jövő s mint ilyeneket a megindult tárgyalások alapján mielőbb reménye van tárcája határsközebe illeszteni. Végül pedig vegyünk példát Szatmár-Németi várostól, mely szintén két ilyen iskolát tart fenn. — avagy Makó városától, mely 120% pótagója mellett egyetlen ilyen iskolára tudott 80.000 koronát áldozni.

Debreczen, 1913 január hó.

Színház köréből.

A színházi válság tudvalevőleg helyes megoldásra jutott. A városi Tanács bölcs intézkedése és főleg dr. Magoss György tiszti főügyész véleményes jelentése alapján, az ügyek rendezve lettek olyképpen, hogy az igazgatóságba belépett a művész Békés Gyula, a színház egykori tagja, aki művészirátermettségével egyik erős oszlopa volt a debreczeni színháznak.

Ekképpen tisztázódván a személyi ügyek és, mint reméljük, rendbe jönnek az anyagiak is, most már mi sem fogja zavarni az előadások menetét. A békés egyetértés eredménye már most is meglátászik az előadásokon és mi örömmel látjuk, hogy Zilahy Gyula ígérete beteljesedett és az előadások szintje napról-napra emelkedőben van. Az átmeneti nehézségek leküzdése után bizonyára vissza fog térni a debreczeni színház jó híre és színházlátogató közönségünk teljesen meg lesz elégedve a vezetéssel és a művészi szinten tartandó előadásokkal.

Mi a magunk részéről örvendünk a szerencsés kézzel végzett megoldáson. A Zilahy Gyula és Békés Gyula kettős vezetése biztosíték arra nézve, hogy a jövőben nem merül fel semmi panasz a közönség részéről. Az igazgatók gondoskodni fognak az előadások jószágáról és az új darabok megszerzésével és ezek művészi előadásával teljesen feledtetni fogják a színházat látogató nagy közönséggel azokat a bajokat, melyek a közelmúltban felmerültek. Meg vagyunk győződve, hogy a

helyes vezetés mellett a színház anyagi ügyei is mielőbb rendbejönnek és Zilahy Gyula is megszabadul ama kötelezettségektől, melyek a múltban talán kedvét szegték és megkötötték kezét régi kipróbált művészi és igazgatói munkájában.

A színházról beszélve, egy kérésünk volna a rendőrfőkapitány urhoz. Ugyanis, ha nem családunk, egyidőben el volt tiltva felvonásközökben a zenekari elválasztó rész pereméhez támaszkodni és a székek között levő bejárót elfoglalni. Nagyon helyes volna ezt a tilalmat újból kiadni és esetleg a színház oldal folyosóin kifüggeszteni, valamint azt is, hogy ne állják el a bejárót, mely a felvonások közt kiment és visszatérő közönség alig tud az ott állókon keresztül menni. Ezt nem engedik meg egy nagyobb színházban sem.

DEBRECZEN MÚLTJÁBÓL.

Legrégibb határjárások és helynevek a debreczeni pusztákon.

Irta: **Zoltai Lajos**, muzeumőr.

Ezzel a címmel néhány közleményből álló cikksorozatot kezdünk meg, hogy a XIV. és XV. századbéli birtokba-iktató és határjáró oklevelek alapján régtől fogva Debreczenhez tartozó, de hajdan önálló községet alkotó némely pusztákkal foglalkozhassunk. Debreczen monografiája, történelmi földrajza megírásához becses adalékokat nyújtanak ez oklevelek. Rég kihalt nagy nemzetségekkel, fényes családokkal kapcsolatban elfeledett jó hangzású ősi magyar személy- és helynevek csendülnek meg újra füleinkben; másfelől még több olyan helynevet olvasunk ez oklevelekből, amelyeket annyi század emésztő vihara sem koptatott el, hanem ma is, mint közkeletű szavak, élnek a nép ajkán.

Előre bocsátjuk, hogy forrásul még mindig nem használhattuk Debreczen város magánlevéltárát, hanem idegen levéltárak publikált anyagát dolgoztuk fel.

I.

Szalók-Sámson.

Debreczen szomszédságában hajdan két Sámson nevű falu volt. A közelebb fekvőt Szalók-Sámsonnak (Zolouch-Samson, Zalouch-Samson), a távolabbit pedig Tur-Sámsonnak nevezték. Ez utóbbi ma Hajdusámson; míg a másik, t. i. Szalók-Sámson, melyet Karácsonyi János Szalócz-Sámsonnak olvas¹ réges-régen elpusztult, talán még a XIV. század végén s a neve lassanként teljesen kiveszett a nép nyelvéből. Hogy mégis volt valaha ilyen nevű falu s hogy az Debreczen mellett feküdt, egy anjoukori oklevélből tudjuk, az egri káptalan 1347. máj. 8-án kelt beigtató leveléből.² Valószínűnek tartom, hogy minden különösebb ok nélkül még mindig féltékenyen

¹ Karácsonyi: Magyar nemzetségek története. II. 223.

² Anjoukori Okmánytar V. k. 48—49. l.

rejtegetett magán levéltárunkban is lappanganak írott emlékek Szalók-Sámsonról, legalább is az az okmány, amelynek erejénél fogva néhány század óta háborítatlanul bírja Debreczen városa Szalók-Sámson földjét.

Hatszáz évvel ezelőtt e falu határa még nem tartozott Debreczenhez; még csak nem is a hatalmas és gazdag Debreczeni Dózsa család kezén volt. Épen az egri káptalan oklevele bizonyágunk reá, hogy a XIV. század közepo táján a Hont-Pázmány nemzetség Battyáni-Czibak ágaról való Péter mester volt e falu ura, ki fia Mihálynak és unokája Szalóknak.¹ Péter mester a szatmármegyei dobozi uradalomnak, nemzetsége ősi jószágának idegen kézben lévő részei visszaszerzéséért elszánt küzdelmet folytatott, de azokat csak úgy kapta vissza, hogy kénytelen volt cserébe adni Gáborfia Ujfalui Lukácsnak a szabolesmegyei Tét és biharmegyei Szalók-Sámson birtokot. A cserére kényszerítő nádori ítéletet az egri káptalan hajtotta végre, — határjárás mellett beiktatván Ujfalui Lukácsot Battyáni Péter mester imént megnevezett falvainak birtokába. Ez a határjárás érdekes nekünk; nem csak azért, mert abban, mint szomszéd birtokosok Dózsa nádor fiai: Jakab és Pál urak is részt vettek, hanem még inkább a határjárásnál felemlített helynevek miatt, melyek közül egyik-másik ma is közkeletű, s épen ezek segítségével meglehetősen bizonyossággal tudjuk követni ma is a térképen Szalók-Sámson egykori határait.

Kezdték pedig a király és káptalan emberei a határjárást délkeleten, Fancsika birtok felől, a Mihályrekeszi nevű vizállásnál, ahol Szalók-Sámson, Fancsika és Debreczen (az oklevélben következetesen Debreczennek írva) határai találkoznak. Innen folyton nyugoti irányban haladva, két mocsaras völgyön és két berken mentek keresztül, egy helyen szántóföldek mellett. A Mihályrekeszi nevű vizállás szerintem nem más, hanem a Kádárarkával lecsapolt mocsaras völgy, mely a Nagycsere szélében hosszan elnyulik a Szikigyakor felé. A másik két völgy pedig, melyet a határjárók magok megett hagytak, a mai Ördögös laposa, meg a Kondoros medencéje.

Azután a vasuti gépjavitó műhely mögött alakult új telepek tájékán észak felé fordultak s balról Debreczen határát érintve, ismét bizonyos bereken át Apafája nevű birtokhoz értek.² Egy darabig még északi, helyesebben északkeleti irányban haladtak egyik felől szalók-sámsoni, másik felől apafái földek között, bizonyos ut mellett, amely aligha nem a debreczen—tursámsoni út volt. Ottan körül, ahol ez idő szerint a nagy katonai gyakorló-tér — köznyelven „sámsoni dombok“ — északi határát jelzi egy akácfa sor, keletre fordultak s átalmenvén egy völgyön — a Csere szélben huzódó mocsaras lapályon — berekhez érkeztek, melynek szélén Szalók-Sámson, Tursámson és Apafáját elválasztó hármastetőt találtak. Ez a mostani Csukás-tanya tájékán feküdt. Innentől fogva azon a vonalon haladtak, amely jelenleg Debreczen és Hajdusámson határát választja el egymástól; — mentek pedig egy ásott árokig (ad unum fossatum ark vocatum), ahol is megint hármastető állott Szalók-Sámson, Tur-Sámson és Ároktelek (ma Árokrét) nevű birtokok jelzésére. Innen délfelé vették utjokat az említett nagy árok partján, tágas sikon át (in ripa

¹ Ez a Szalók alapította közeli másik birtokán, a Nagyerdőn túl a róla nevezett Szalók-Monostorát 1270 körül. (Bunyitay V. Vár. püsp. tört. II. 429.)

² Oklevelünk Apáthfayának írja. Azonban ez tévedés, mert minden későbbi oklevél Apafájának nevezi, amely név a XIII. században élt Guth-Keled nemzetségbeli valamelyik Apá-ról ragadt reá, aki e tájékon birtokos volt. (V. ö. Karácsonyi: Magy. Nemzets. tört. II. 56—59.)

eiusdem magni fossati infra per largum spacium currendo) és a Haláp faluból Debreczenbe vezető uton is keresztül menvén, megint hármastető felé érkeztek. Ezek Szalók-Sámson, Fancsika és Ujlak (Wylok) nevű birtokok határainak összetalálkozását jelölték. Valószínűleg azon a helyen, amely a debreczen—szatmári vasut 7. sz. őrházától délre, a fancsikai határszélben esik. Majd tölgyfásberek árnyékában nyugoti irányt vettek, mignem több határdomb érintésével eljutottak ahhoz a hármastető felé, ahonnan kiindultak.

Az egri káptalannak ez érdekes birtokba iktató leveléből a következők tűnnek ki:

1. hogy Szalók-Sámson falvának legalább is 3000—3500 kat. holdra terjedő tekintélyes határa volt; mert a Nagycsere erdő nyugoti részén kívül magába foglalta egyfelől az Apafája erdő és a sámsoni dombok nevezetű katonai gyakorló-tér, — másfelől a debreczen—szatmári vasut között fekvő ujosztású földeket, körülbelül a mostani Bozay-telepig; sőt valószínűleg az említett nagy gyakorló-tér is.

2. Szalók-Sámsonnak saját kő (tégla) temploma volt, amivel abban az időben még Debreczen körül is nem minden falu dicsekedhetett. A templomot Szent-Adalbert vértanu tiszteletére építették. Többet nem tudunk róla; oklevelünk a helyét sem említi. De én azt sejttem, hogy a templom és körülötte a falu a Perzsedombon s a hasonló nevű lapos mellett állott, — légvonalban ötödfél kilométernyire a debreczeni város-házától. Ugy beszélnek, hogy e dombon még ma is sok a téglá és vakolat-törmelék; a barázdákban pedig az ekevas nyomán olykor-olykor pénzék, csontok, cserepek, középkori kultúra szerény emlékei vetődnek felszínre. A nép kolostorról regél, mely a Perzsedombon régesrégén épült, hanem a tatárjáráskor porrá égett. A mi vidékünkön a szájhagyomány minden templom, falu pusztulását tatároknak tulajdonítja.

3. Szalók-Sámson és Haláp között akkor harmadik falu is volt: Ujlak elnevezéssel, amelynek határát hozzávetőlegesen a mai Nagycserenek középső része alkotta, az a rész, amelyet a katonai térkép Cserepes és Palatinus néven ismer. Nagycsere déli részén lévő Szent-János domb téglatörmelékes tetején állhatott az ujlaki kápolna, mely hihetőleg Szent-János tiszteletére épült s talán innen Ujlakot Szent-Jánosnak is nevezték. Épen így találgatásokra vagyunk utalva Ujlak ezen időbeli urait illetőleg is. A Guth-Keled nemzetség ősi birtokai között, melyeken a nemzetség tagjai 1310-ben osztozkodtak meg, szerepel Ujlak nevű birtok is. Ez a zeleméri ágának jutott s Karácsonyi J. Sámson mellé helyezi.¹ De minthogy a Hont-Pázmán nemzetség is sok birtoknak volt ura Debreczen körül s Fancsika, Ujlak, Szent-János nevű birtokaik is voltak, noha ezek a Berettyó és a Sebes-Körös mellett feküdtek,² nem lehetetlen, hogy a Szalók-Sámsonnal szomszédos Ujlak vagy Szent-János is az övék volt. Hiszen több esetet tudunk arra nézve, hogy ugyanazon nemzetségnek két egyforma nevű birtoka is volt. Az is bizonyos, hogy 1230-tól 1289-ig a Hont-Pázmán nemzetségbeli (körös) szentjánosi ágé volt a Debreczen küszöbén feküdt Torna, később Boldogfalva³; a vele szomszédos Szalók-Sámson pedig épen előttünk engedi át ugyanezen nemzetség másik rokonága Ujfalui Lukácsnak. E feltevést igazolni látszik Bajon István és Sztári Albert közt 1456-ban keletkezett kölcsönös örökösödési szerződés, amely a Sztán család

¹ Karácsonyi J. Magyar Nemzetségek Tört. II. 27. V. ö. Anj. k. Okt. I. 201. 218.

² Karácsonyi id. m. II. 228—230.

³ Wenzel: Árpádk. új Okt. IX. 507. X. 357. V. ö. Karácsonyi id. m. II. 225. és Wertner: Magyar Nemz. Tört. II. 33.

jószágai közt Szent-János és Fancsika nevű falukat (ez utóbbi bizonyosan a mi Fancsikánk) és másik Szent-János meg Látóháza nevű prédiúmokat emlit.¹ A Sztáriak pedig a Hont-Pázmán nemzetség ugyanazon törzséből nőttek, amelyhez most tárgyalt oklevelünkben szereplő Battyáni Péter mester származott. Talán majd ez a kérdés is eldől a magán levéltár megnyitása után.

4. Épen úgy, mint Szalók-Sámson és Ujlak, a beiktató oklevélben ismételt említett Apafája is Debreczentől külön álló birtok a XIV. században.

Több okom van, — amiket azonban ezuttal nem kívánok elősorolni — annak a felfogásnak adni kifejezést, hogy Apafája eredetileg jóval nagyobb volt, mint most, amennyiben ezt a tárgyalt oklevélből is könnyen következtethetjük; hanem hozzátartozott a mostani új osztású földeknek Parlaggal szomszédos része, sőt egészben vagy részben maga a Nagyerdő is. Csak röviden emlitem meg, hogy a XIV. század elején Apafája a Guth-Keled nemzetség birtoka volt.

5. Már az eddig elmondottakból is kitetszik, hogy Debreczen város ösi határa még a várost régebben környező belső legelőre, az ebből 36 évvel ezelőtt kiosztott újföldekre sem terjedt ki. Délkelet felé ugyan elnyult egészen Fancsikáig; de kelet felől — amint láttuk — Szalók-Sámson, délről Torna vagy Boldogfalva, északon Apafája szoritotta össze. Északnyugat felé, mindjárt a mai Nyulas nevű térségen túl Hosszu-Macs, — nyugoton pedig az Árpádkorban Lombi, Szent-Kereszt, később Szent-Kereszt, Fegyvernek és Ondod néven emlegetett birtokok, elébb egyházas faluk, majd puszták határolták. Lombi falut és a Szent-Keresztről nevezett egyházat a váradi káptalan 1282-beli oklevele világosan Szepes és Macs közt fekvőnek írja.²

6. Művelődéstörténeti szempontból is értékes oklevél az egri káptalan 1347. évi írása. Szántóföldeket, berkeket nevez meg; ezenkívül egy haltenyészítő vizállást s egy ördögárkot is megjelöl. Megtudjuk belőle, hogy szántóföldekkel váltakozó ligetek, berkek díszlettek akkor azokon a homokbuckás újföldeken is, amelyek mielőtt felosztásra kerültek volna ezelőtt negyedfél évtizeddel, sovány legelő sivár képét mutatták.

A Mihályrekeszi nevű vizállás kétségtelenül mesterségesen is haltenyészésre berendezett tó volt, amilyenek őseink előtt igen nagy becsben állottak s egy-egy birtoknak mindég jövedelmező tartozékául tekintették azokat.

Az Ároktelek (ma Árokrét) felől délfelé vonuló nagy ásott árok ma, hatszáz év múlva is, hosszú vonalon felismerhető. Nem más ez, mint a bizonytalan időben keletkezett, homályos, mesés eredetű Ördögárok, melynek nyomai a Bánkon, Nagyerdőn, a hadházi erdőkön, még a Hortobágyon is több helyen fel-fel tűnedeznek.

De ez már az ősrégészet körébe vág.

A kir. belügyminiszteri 136,000—1912. sz. a. kelt rendelet alapján közhírré teszem, hogy a Debreczenben megjelenő „Debreczeni Reggeli Ujság“ című politikai napi lapnak 1913. évi március hó 15-ig, a „Debreczeni Független Ujság“ című politikai lapnak pedig 1913. évi április. hó 8-ig Debreczen szab. kir. város területén való elárúsításához engedélyt adtam.

Debreczen, 1913. évi január hó 7-én.

Kovács József,
polgármester.

¹ Károlyi Okl. T. II. 309. l.

² Fejér: Cod. Dipl. 5/3. 131. 1282-ből, és IV. Mohamed szultán fermánya 1662-ből, (Zoltai: Debr. a török uralom végén, 8.)

95,029. sz.
IV—1912.

Kereskedelemügyi m. kir. Miniszter.

Zárt palackok megjelölése.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter 1912. évi 95,029. számú rendeletek a bort, sört és egyéb szeszes italt tartalmazó zárt palackok mennyiség tartalmának kötelező megjelölése tárgyában 1911. évi december hó 23-án 91,912. szám alatt kiadott rendelet módosítása iránt.

A bornak zárt palackokban való forgalomba hozatalára országszerte használt és külső méreteken, valamint összbenyomásban egyező üvegpalackok nagyrésze — amint ez különösen a régibb palackbor-készletekre vonatkozólag megállapítást nyert — oly jelentékeny eltéréseket mutat befogadóképesség tekintetében, amelyek lehetőségének fenforgása mellett az 1907. évi V. t.-c. 29. §-a, illetve az 1893. évi XXXIV. t.-c. 2. §-a alapján Horvát-, Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg mult évi december hó 23-án 91,912. szám alatt kiadott rendeletem 5. §-ában a töltött boros palackokra nézve megállapított hibahatár elégtelennek bizonyult.

Ennélfogva a fentebb idézett rendelet 5. §-a első pontjának azt a rendelkezését, melynek értelmében az 1893. évi XXXIV. t.-c. 5. §-a elapján büntetés kiszabásának nincsen helye, ha a zárt palackban eladott bor tényleges mennyisége és a palackon jelzett mennyiség között az eltérés 4%-nál nem nagyobb, Horvát-, Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg odamódosítom, hogy a palackborokra nézve megállapított ez a hibahatár a palackon jelzett mennyiség nyolc (8) %-áig terjedhet.

A fent idézett rendelet egyéb határozmányai változatlanul maradnak. Jelen rendelet 1913. évi január hó 1-én lép hatályba.

Budapest, 1912. december hó 27-én.

Beöthy s. k.

95,035. sz.
IV.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter 1912. évi 95,035. számú rendelete a mértékek és mérőeszközök hitelesítése és az ennek fejében fizetendő díjak tárgyában.

(Az 1907. évi V. törvénycikk végrehajtására vonatkozó II. számú utasítás.)

A mértékek és mérőeszközök úgy első, mint időszakos hitelesítésére, valamint az ezen hitelesítésekért fizetendő díjakra vonatkozólag

az 1907. évi V. t.-c. 48. §-a és a törvény 13. §-ában nyert külön felhatalmazásom alapján, Horvát-, Szlavonországokat illetőleg Horvát-, Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg a következőket rendelem.

A) Hitelesítési kötelezettség: első és időszakos hitelesítés.

1. §.

Az 1907. évi V. törvénycik 15. §-ának értelmében az idézett törvény 1—12. §-aiban említett mértékekkel való mérésre a közforgalomban, vagyis szolgáltatások terjedelmének megállapítása céljából csakis hitelesített mértékek és mérőeszközök használhatók és ugyanezen törvény 16. §-a szerint minden hitelesítendő mérték és mérőeszköz csakis hitelesítve hozható forgalomba s ugyanezen törvény 31. §-ának b) pontja értelmében csakis hitelesítve tartható eladásra készen valamely iparüzletben, raktárban vagy boltban.

2. §.

Az említett törvény 15. §-a szerint a közforgalomban használt minden mérték és mérőeszköz forgalomba kerülésétől (használatba vételétől) számított két éven belül s utóbb 2—2 évenként időszakos hitelesítés alá bocsátandó, a törvény 16. §-ának 3. bekezdésében említett kivételektől eltekintve. (1—5. §.)

Ezen két évi időszak a hitelesítés évét követő naptári év első napjával veszi kezdetét.

3. §.

Az 1907. évi V. törvénycikk az előbbieket szerint tehát kétféle hitelesítést különböztet meg, úgymint: *a)* az első hitelesítést, *b)* az időszakos hitelesítést.

4. §.

Az első hitelesítés alá esik minden mérték és mérőeszköz, mely a közforgalomban való használatra van szánva.

Az első hitelesítés eszközéséről a mértékek és mérőeszközök mindenkori birtokosa (a mértékkészítő gyáros, kereskedő, vagy a mértékeket használó fél) tartozik gondoskodni.

5. §.

Időszakos hitelesítés alá esik a közforgalomban levő minden mérték és mérőeszköz, kivéve az üvegből készült folyadékmértékek, folyadékszállításra szolgáló üvegtartályok (ballonok), üveghől készült köolajmérők, szesz-

fokmérők, cukorfokmérők és sűrűségmérők, amelyek az 1907. évi V. törvénycikk 16. §-ának 3. pontjában nyert felhatalmazás alapján az 1903. évi 10,7225. számú rendelet értelmében az időszakos hitelesítés alól fel vannak mentve.

Az időszakos hitelesítésről a mértékek és mérőeszközök mindenkori birtokosa tartozik gondoskodni.

B) Hitelesítési kötelezettség alá eső mértékek és mérőeszközök és azok hitelesítése.

6. §.

A következő mértékek és mérőeszközök esnek ezidejűleg hitelesítési kötelezettség alá: 1. hosszmértékek és vastagságmérők, 2. folyadékmértékek és mérőeszközök, 3. száraz anyagok mérésére szolgáló űrmértékek, 4. sulyok, 5. mérlegek, 6. szeszfokmérők, 7. cukorfokmérők, 8. sűrűségmérők, 9. gázmérők, 10. vízmérők, 11. elektromos fogyasztásmérők, 12. viteldijjelzők (taxaméterek).

7. §.

A hitelesíthető mértékek és mérőeszközök kellékeit, azok bélyegzésének módját külön kereskedelemügyi miniszteri rendelet állapítja meg.

A hitelesítés alkalmával követendő műszaki eljárást a központi mértékügyi intézet által kiadott, illetőleg kiadandó utasítások szabályozzák.

8. §.

A 6. §-ban felsorolt mértékek és mérőeszközök közül a hosszmértékek és vastagságmérők, folyadékmértékek és mérőeszközök, száraz anyagok mérésére szolgáló űrmértékek, sulyok, mérlegek, gázmérők, vízmérők és viteldijjelzők ugy első, valamint időszakos hitelesítését kivéve, ugy a katonai hatóságok belső szolgáltatásban használt, mint a vámkezelés céljaira szolgáló különleges mértékeket és mérőeszközöket, az állami mérték-hitelesítő hivatalok, illetőleg ezek kirendeltségei eszközlik, míg az utóbb említett különleges mértékek, valamint a szeszfokmérők, cukorfokmérők, sűrűségmérők és elektromos fogyasztásmérők hitelesítése a központi mértékügyi intézetnek képezi feladatát.

C) Mérték-hitelesítő hivatalok.

9. §.

Ez idő szerint a következő helyeken van állami mérték-hitelesítő hivatal:

Arad, Békéscsaba, Besztercebánya, Brassó, Budapest, Debrecen, Dész, Déva, Eger, Eszék, Fiume, Győr, Gyulafehérvár, Igló, Kaposvár,

Kassa, Kecskemét, Kolozsvár, Léva, Losonc, Lugos, Máramarossziget, Makó, Marosvásárhely, Miskolc, Munkács, Nagybecskerek, Nagykanizsa, Nagyszében, Nagyvárad, Nyitra, Ogulin, Pápa, Pécs, Pozsony, Rimaszombat, Sátoraljaujhely, Segesvár, Sepsiszentgyörgy, Sopron, Szabadka, Szatmárnémeti, Szeged, Székesfehérvár, Szegszárd, Szolnok, Szombathely, Temesvár, Trencsén, Ujvidék, Varasd, Versec, Veszprém, Zágráb, Zilah, Zimony.

10. §.

Az állami mértékhitelítő hivatalok szervezetét, területi hatáskörét és ügyvitelét külön ker. miniszteri rendelet szabályozza.

11. §.

Az állami mértékhitelítő hivatalok munkakörébe a következő teendők tartoznak:

1. A 8. §-ban felsorolt és hozzájuk utalt mértékek és mérőeszközök első és időszakos hitelítése;

2. a közforgalmi mértékek és mérőeszközök helyességének ellenőrzése a törvény 21. §-a értelmében;

3. a közönség tájékoztatása a mértékügyi kérdésekben, amennyiben a kérdések a mértékügyi törvény, vagy az annak alapján kiadott rendeletekre, különösen pedig a hitelítendő mértékek és mérőeszközök szerkezetére, vagy a hitelítés alkalmával a közönség által követendő eljárásra vonatkoznak.

E célból a mértékhitelítő hivatalok a közönség részére az összes törvényes intézkedéseket ismertető kiadványokat kötelesek a hivatalban készen tartani. Az ily ügyekben a hivatalhoz akár szóbelileg, akár írásbelileg intézett megkeresésekre adott felvilágosítás díjtalan, illetőleg e részbeni beadványok nem esnek bélyegkötelezettség alá.

A mértékhitelítők nincsenek felhatalmazva a felektől hitelítési díj, napidíj, fuvarköltség vagy bármily cimen készpénzt átvenni.

D) Eljárás a mértékhitelítő hivatalok által végzett első hitelítés körül.

12. §.

Az 1907. évi V. törvény cikk 20. §-a szerint az állami mértékhitelítő hivatalok az első hitelítés eszközzése körül a hitelítendő mértékek és mérőeszközök birtokosának megkeresésére járnak el s a hitelítést rendszerint hivatalos helyiségükben, esetleg a fél kívánatára az erre nézve megállapított pótdíjak ellenében, kívül, a helyszínén is végezhetik.

1. Első hitelítés a hivatalos helyiségben.

13. §.

Ha az első hitelítés a hivatalos helyiségben történik, az eljárás a következő:

A hitelítést kívánó fél mértékeit vagy mérőeszközeit a hivatalba hozván, a mértékhitelítő az összes bemutatott tárgyak mineműségét és darabszámát egy dijszelvényre rávezeti és azon az azok után esedékes díjak összegét kiszámítja. A fél ezen dijszelvény szerint kirótt mértékhitelítési díj összegét a mértékhitelítő hivattól kapott postatakarékpénztári befizetési lappal a m. kir. postatakarékpénztár valamely közvetítő hivatalánál lefizeti. A befizetést igazoló postatakarékpénztári elismervényt a fél köteles a mértékhitelítő hivatalnak beszolgáltatni, mely elismervény ellenében a mértékhitelítő a félnek a lefizetett díjról nyugtatványt ad és a hitelítési eljárás befejeztével az eszközöket a félnek kiszolgáltatja.

Amíg a fél a postatakarékpénztári befizetésről kapott elismervényt a mértékhitelítő hivatalnak be nem mutatja, azaz, amíg a hitelítési díjnak előre történt lerovása nem igazoltatott, addig a bemutatott mértékek hitelítési bélyeggel el nem láthatók.

Az előző §-ban említett és még a későbbi szakaszokban említendő dijszelvények és nyugtatványok alakját és beosztását, valamint azok elszámolását külön rendelet szabályozza.

14. §.

Ha a hitelítő a hitelítést nyomban nem teljesítheti, tartozik a félnek tudomására hozni, hogy behozott tárgyait, mikor viheti el a mértékhitelítő hivatalból. Ugyisint köteles azon esetben, ha időszakos hitelítés vagy más hivatalos elfoglaltsága miatt hivatalos óráit be nem tarthatja, gondoskodni arról, hogy a felek legközelebbi hivataloskodásának időpontjáról tájékozva legyenek.

15. §.

A hitelítendő mértékek és mérőeszközök a felek által, a tárgyak mineműségét és darabszámát feltüntető jegyzék kíséretében a mértékhitelítő hivatalnak postán vagy vasuton is beküldhetők.

Ily esetben a mértékhitelítő az esedékes hitelítési díjakat kirója, arról a félnek postatakarékpénztári befizetési lapot állít ki, illetve küld. A fél köteles a kirótt díjakat valamely postatakarékpénztári közvetítő hivatalnál lefizetni és a befizetésről nyert elismervényt a mértékhitelítő hivatalnak visszaküldeni.

A mértékhitelítő hivatal a postatakarék-pénztári elismervény beérkezte után a félnek nyugtatványt küld és a hitelítési eljárás befejezte után a tárgyakat a félnek visszaküldi.

A hitelítendő tárgyak postai vagy vasuti be- és elszállításából eredő költségek a feleket terhelik. A mértékhitelítő hivatalok által a fenti címen, valamint az esetleges csomagolási költségek címén előlegezett költségeket a mértékhitelítő hivatalok a tárgyak visszaszállítása alkalmával utánvételezik. Az utánvételezett összegekről a mértékhitelítő hivatal a félnek részletezést köteles adni.

16. §.

A jelen rendeletben felsorolt mértékek és mérőeszközök hitelítésére vonatkozó díjszabást a jelen rendelet függeléke tartalmazza.

2. Első hitelítés a hivatalos helyiségen kívül.

17. §.

Ha a felek a hitelítést a hivatalos helyiségen kívül kívánják eszközölni, akkor ez iránt szóval vagy írásban fordulnak a hivatalhoz, előadván, illetőleg feltüntetvén ezen megkeresésükben a hitelítendő eszközök minőségét és darabszámát, kifejezvé az óhajukat, hogy mikor kívánják a hitelítő megjelenését. A mértékhitelítő hivatal megállapítja a hitelítésért járó díjak és pótdíjak összegét s az erre vonatkozó postatakarék-pénztári befizetési lapot a félnek megküldi. A fél a kirótt díjat és pótdíjat a m. kir. postatakarék-pénztár valamely közvetítő hivatalánál befizeti, a befizetés megtörténtét igazoló elismervényt pedig a mértékhitelítő hivatalnak visszaküldi.

A mértékhitelítő hivatal a postatakarék-pénztár útján befizetett díjról és pótdíjról a félnek nyugtatványt küld és kiszállásának időpontjáról a felet értesíti.

Ezen általános eljárás alól kivételt képez a hazai vasutak mértékeinek és mérőeszközeinek hitelítési eljárása annyiban, hogy ezeknél a végzett első hitelítésekről s az ezen hitelítésekért járó díjakról a hitelítéssel megbízott állami mértékhitelítő hivatalok jegyzéket vezetnek, mely jegyzék „Jegyzet“ rovatában a bevezetett adatok helyességét az illető állomás vagy az illető vasuti javító műhely vezetősége a kelet bélyegző alkalmazásával és aláírásával igazolni tartozik.

Ezen jegyzékek alapján, az év végén az illetékes mértékhitelítő hivatal a fizetendő hitelítési díjak összegét megállapítja s azoknak az előzők szerint a m. kir. postatakarék-pénztár útján való befizetéséről gondoskodik.

18. §.

A felek kötelesek a hivatalos helyiségen kívül végzett hitelítések eszközéséhez a hitelítőnek szükség esetén megfelelő helyiséget és munkaerőt rendelkezésére bocsátani, ezenkívül a 100 kg.-nál nagyobb terhelhetőségű hidmérlegek tulajdonosai kötelesek a mérleg terhelhetősége $\frac{1}{3}$ részének megfelelő terhet, tarasuly, darabokra vágott vassinek, jól égetett téglá vagy kockakövek alakjában s a mérleg egész terhelhetőségének megfelelő összes terhet, a fent említett $\frac{1}{3}$ teher beszámításával, bárminő alakban (holtteher) a hitelítő rendelkezésére bocsátani.

Megengedhető, hogy oly iparvállalatok, amelyek gyakran veszik igénybe a helyszini hitelítést, a hitelítéshez szolgáló eszközöket a mértékügyi intézet útján be is szerezhessék. Ezeket azonban kötelesek zár alatt tartani és kijavításukról saját költségükön gondoskodni.

19. §.

A felek kérelmére a hivatalos helyiségen kívül eszközendő hitelítések eszközése céljából teendő kiszállásokért a jelen rendelet függelékében foglalt I. táblázat *b*) pontja alatt felsorolt pótdíjak fizetendőek.

20. §.

A 17. §. értelmében a mértékhitelítő a helyszinére ki nem szállhat mindaddig, míg az előirt hitelítési díjak és pótdíjak szabályszerűen le nem rovatnak.

Előfordulhat a mértékhitelítőnek a helyszinen való működése alkalmával:

a) hogy az előre bejelentett és díjazottnál több tárgy kerül hitelítésre;

b) hogy esetleg a kiszállást kérő fél vagy feleken kívül más felek is kérnek hitelítést;

c) hogy a hitelítés az előre tervbe vett és díjazott munkanapokon kívül folytatólagosan további munkanapokra is kiterjed.

A felsorolt esetekben a szóban forgó munkálatokat a mértékhitelítő csak akkor tartozik foganatosítani, ha az munkabeosztását nem zavarja. Mindezen esetekben a hitelítés díja és pótdíja a hitelítési eljárás megkezdése előtt postatakarék-pénztár útján szabályszerűen lefizetendő.

21. §.

Abban az esetben, ha a mértékhitelítő a hitelítendő tárgyon a hitelítést akadályozó oly hibát észlel, mely a mértékhitelítő 8 órai munkaideje alatt előreláthatólag kijavítható és ezen időn belül a hitelítési eljárás is elvégezhető, a mértékhitelítő köteles a javítási mun-

kálatokra időt engedni. Ha azonban az észlelt hiba kiigazítása lehetetlenné tenné a hitelesítésnek a kitűzött 8 órai munkaidőn belül való befejezését, akkor a hitelesítés a fél kivánságára, a szabályszerű pótdíj lerovása mellett, a következő napon folytatandó, ha ezt a hitelesítő munkabeosztása megengedi.

A fentiek szerint kell eljárni abban az esetben is, ha a hitelesítésnek a kitűzött napon való teljesítését az időjárás akadályozza.

22. §.

A helyszíni hitelesítést azon mérték-hitelesítő hivatal eszközli, melynek kerületében a hitelesítő félnek mértékei vagy mérőeszközei vannak. Amennyiben a hitelesítést kérő felek nem a területileg illetékes, hanem egy másik, például hozzájuk közelebb eső vagy könnyebben rendelkezésükre álló mérték-hitelesítő hivatal megbízását kívánják, eziránt a központi mértékügyi intézethez kell fordulniok. E részbeni kérvények bélyegkötelesek és a területileg illetékes mérték-hitelesítő hivatalhoz nyújtandók be.

A területileg illetékes mérték-hitelesítő hivatal a fizetendő mérték-hitelesítési díjról és pótdíjról szóló postatakarékpénztári befizetési lapot a félnek azonnal megküldeni tartozik. A befizetést igazoló elismervény beérkezte után a díjszelvény a díjnyugtával, a fél kérvényével és a hivatal véleményes jelentésével együtt a m. kir. központi mértékügyi intézetnek megküldendő, amely a hitelesítésnek egy más mérték-hitelesítő útján való fogantatása iránt intézkedik.

A hitelesítést teljesített mérték-hitelesítő a díjnyújtatványt a félnek átadni s a vonatkozó díjszelvényt a postatakarékpénztári befizetési elismervénnyel együtt a területileg illetékes mérték-hitelesítő hivatalnak a nyilvántartás teljessége végett visszaküldeni tartozik.

Ily esetekben a kiküldött mérték-hitelesítő csak azon fél mértékeit és mérőeszközeit hitelesítheti, amelyik a kivételes hitelesítést kérelmezte.

3. Időszakos vagy állandó kirendeltségek ipari vállalatoknál.

23. §.

Oly ipartelepeken, amelyek hitelesítési kényeszernek alávetett tárgyak iparszerű előállításával foglalkoznak vagy amelyeknek üzemükben nagyobb mennyiségű hitelesített mértékre vagy mérőeszközre van szükségük, a m. kir. központi mértékügyi intézet, illetőleg az állami mérték-hitelesítő hivatalok felügyelete alatt állandó vagy időszakos kirendeltségek állíthatók fel. A kirendeltség felállítását az illető teleptulajdonos fél kérelmére a kereskedelemügyi miniszter engedélyezi.

A kirendeltségek iránti folyamodványok a kereskedelemügyi miniszterhez címezve a központi mértékügyi intézethez nyújtandók be, mely azt döntés végett javaslata kíséretében a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

24. §.

A kirendeltség felállításának feltételeit, valamint a kirendeltség személyi és dologi költségeit és a hitelesítési díjak előzetes biztosítására szolgáló s az engedélyező rendeletben erre kijelölt pénztárnál készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban befizetendő letét nagyságát a kereskedelemügyi miniszter a folyamodvány elintézése alkalmával esetről-esetre állapítja meg.

A kirendeltség engedélyezésével a kirendeltséget kért fél feltétlenül kötelezettséget vállalt az iránt, hogy az állandó kirendeltség engedélyezése esetén az év összes napjaira, az időszakos kirendeltség esetén az engedélyokiratban meghatározott számu napokra, a szabályszerű hitelesítési díjakon felül, a kincstárnak a kirendeltség fentartásából származó költségei címén felszámítandó összegeket megtéríti, tekintet nélkül arra, hogy azt az összes engedélyezett napokon igénybe veszi-e vagy nem.

25. §.

A kirendeltség az általa hitelesítési eljárás alá vont eszközökről, illetve a teljesített hitelesítésekről részletes és naplószerű és az iparvállalat részéről naponként láttamozott kimutatást köteles vezetni s azt rendszerint évenként az illetékes állami mérték-hitelesítő hivatalhoz terjeszti fel. Ezen kimutatás a leszámolásakor is az iparvállalat vezetősége részéről aláírandó.

A hivatal a kimutatás alapján kiszámítja a díjak összegét és erről díjszelvényt állítva ki, felhívja egy postatakarékpénztári befizetési lap küldése mellett a kirendeltséggel bíró felet, hogy a kivetett hitelesítési díjak összegét a m. kir. postatakarékpénztárnál fizesse be s a befizetést igazoló elismervényt a hivatalnak a postatakarékpénztári befizető lap vételétől számított nyolc napon belül küldje meg. A befizetés megtörténtével a hivatal a fentebb említett kimutatást, valamint a vonatkozó díjszelvényt, a díjbefizetést igazoló postatakarékpénztári elismervénnyel együtt a központi mértékügyi intézetnek rendes díjszelvény-számadásával együtt beküldi.

A kirendeltséggel járó egyéb és az államkincstár által előlegezett költségekről a központi mértékügyi intézet külön nyilvántartást köteles vezetni.

Ezen nyilvántartás szerint mutatkozó költségeket, az évi leszámolási értesítés vétele után, a

kirendeltséggel bíró fél közvetlenül a központi mértékügyi intézetnek fizeti meg.

26. §.

Az állandó kirendeltségek közül azok, amelyek nincsenek egyszersmind mértékhitelítő hivatali székhelyen, közvetlenül a m. kir. központi mértékügyi intézetnek vannak alárendelve; azon állandó kirendeltségek, melyek a mértékhitelítő hivatali székhelyen vannak, valamint az összes időszakos kirendeltségek azon mértékhitelítő hivatalhoz tartoznak, amelyhez miniszteri rendelettel beosztatnak.

A kirendeltségek csakis azon iparvállalat gyártmányait, illetve szükségletét hitelesíthetik, amely kirendeltség felállítását kérelmezte.

27. §.

Oly esetekben, amidőn az év folyamán a felhalmozódott munka miatt valamely iparvállalat kérelmére a már felállított és engedélyezett kirendeltség személyzetének szaporítása válik szükségessé, vagy pedig midőn a felmerülő munka elvégeztetésére a kirendeltségi személyzetet az iparvállalat az engedélykiratban meghatározott napokon túl is foglalkoztatni kívánna, a m. kir. központi mértékügyi intézet saját hatáskörében intézkedhetik, ha az illető gyár vagy vállalat a felmerülő többköltségek elvállalása iránt kötelező nyilatkozatot adott.

Ha az előzőekben említett személyszaporítás vagy a munkanapok növelése állandó jellegű s ha annak szüksége mutatkoznék, akkor a vonatkozó intézkedések kapcsán egyuttal a 24. §-ban említett letét kiegészítése iránt is a kereskedelemügyi miniszternek jelentés teendő.

E) Mértékhitelítő hivatalok által végzendő időszakos hitelesítési eljárás.

1. Az eljárás általános ismertetése.

28. §.

Az állami mértékhitelítő hivatalok a közforgalomban levő mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítését hatásköri területükön, még pedig székhelyükön, amennyiben a mértékhitelítő székhelyén és hivatali helyiségében működik, egész éven át, székhelyükön kívül pedig az alább meghatározott módon, rendszerint minden év február hó 1-től október hó végéig terjedő időszakos hitelesítési körut alatt teljesítik.

Az időszakos hitelesítési körut célja az, hogy a közforgalomban mértéket vagy mérőeszközt használó feleknek mód nyujtassék az 1907. évi V. törvénycikk 16. §-a értelmében két év előtti,

hitelesítési bélyeggel ellátott mértéket minél könnyebben és minél kevesebb anyagi megterheléssel időszakos hitelesítés alá bocsátani. Minthogy a mértékhitelítő egy időszakos hitelesítési központban ez idő szerint csak két-két évenként jelenik meg az időszakos hitelesítés végzése céljából, módjukban van azon feleknek is az időszakos hitelesítésben résztvenni, akiknek mértékeik és mérőeszközeik alkalmazott hitelesítési bélyegek érvényessége az év végével még le nem jár.

29. §.

Az időszakos hitelesítést a székhelyükön kívüli a mértékhitelítő hivatalok személyzete olyképen teljesíti, hogy az illető hivatal kerületéhez tartozó, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által rendeletileg kijelölt időszakos hitelesítési központokban két-két évi időközben megjelenik s az időszakos hitelesítésre kötelezett mértékek és mérőeszközök eme hitelesítését rendszerint azon helyiségben, melyet az illető község (város) előjárósága e célból rendelkezésére bocsát, esetleg a fél kívánatára, az alább meghatározott módozatok mellett magánál a félnél eszközli.

2. Az Időszakos hitelesítésre kötelezettek névsorának megállapítása és a mértékhitelítő utitervének összeállítása.

30. §.

Az időszakos hitelesítési körutak tartama és a mértékhitelítőknél az egyes központokban való tartózkodási ideje csak az esetben lévén gazdaságosan és a közönség igényeinek is megfelelően meghatározható, ha legalább megközelítőleg ismeretes az illető hivatal előtt a kerületben lakó, illetve ott telephellyel bíró feleknek száma, e végből az egyes mértékhitelítő kerületekben a hitelesítésre kötelezett mértékeket és mérőeszközöket használó iparüzlettel vagy kereskedéssel bírók névsorát s az ennek állapotában beálló változásokat az elsőfoku iparhatóságok az illetékes mértékhitelítő hivatalokkal közölni tartoznak.

31. §.

Azon felek (lehetnek esetleg egyes időszakos hitelesítési központul ki nem jelölt községek is), akik az időszakos hitelesítési körutal kapcsolatban kívánják helyszíni kiszállást, ez iránti óhajukat az időszakos hitelesítési körut évét megelőző év december hó elsejéig a területileg illetékes mértékhitelítő hivattal közölni és egyuttal a hitelesíteni kívánt mértékeik és mérőeszközeik mineműségét és darabszámát részletesen bejelenteni tartoznak.

32. §.

A mértékhitelítő hivatal alapul véve az általa a hitelesítésre kötelezett felekről az előző szakaszok értelmében vezetett névjegyzéket, valamint a bejelentett helyszíni hitelesítés iránti kérelmeket, a következő évi időszakos hitelesítési körut munkatervet elkészíti s azt legkésőbb minden év december hó 31-ig a m. kir. központi mértékügyi intézethez felterjeszti.

Az intézet a munkatervet felülvizsgálva, annak a közönséget érdeklő részét kinyomatja és a közigazgatási hatóságoknak az 1907. évi V. törvény-cikk 20. §-a értelmében való értesíthetése végett a hivataloknak kellő számú példányban megküldi.

33. §.

A mértékhitelítőknak az időszakos hitelesítési központokban való megérkezése és ott tartózkodásának ideje az illető központokhoz tartozó valamennyi község előjárósága által a hitelítőnek a központban való megérkezése előtt 3 nappal közhírré teendő.

3. Az időszakos hitelesítési eljárás az időszakos hitelesítési központokban.

34. §.

A mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítése az egyes községekben (városokban) azon helyiségekben történik, amelyeket a községi (városi) előjáróságok az 1907. évi V. törvény-cikk 20-ik §-a alapján a mértékhitelítő hivatal rendelkezésére bocsátani kötelesek. Ezen helyiségeknek szárazoknak, világosoknak s a szükséges butorzzattal ellátottnak kell lenniök.

A községi (városi) előjáróságok a mértékhitelítőt eljárásában támogatni tartoznak s gondoskodni kötelesek a megfelelő segédszemélyzetről s a helyiség őrzéséről.

Minthogy pedig közérdeknek tekintendő, hogy a mértékhitelítők kiszállásaik alkalmával tovább utazásaikhoz az előfogatokat már készen találják és idővesztésnek kitéve ne legyenek, a rendezett tanácsú városok és községek előjárói a 11,319—909. belügyi miniszteri rendelet, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmát-országokra vonatkozólag a kir. országos kormány belügyi osztálya által kiadott 41,324—909. számú rendelet értelmében kötelesek egyuttal a mértékhitelítő hivatalok vezetőinek előzetes megkeresésére a szükséges fuvaroknak előzetes alkú utján leendő biztosításáról gondoskodni.

35. §.

Az időszakos hitelesítésre kerülő tárgyak az időszakos hitelesítési központban létesített időle-

ges hivatali helyiségben a hirdetményileg közzétett időben mutatandók be. Hitelesítési eljárás alá csak azon mértékek és mérőeszközök vétetnek, melyek tiszták, rozsdától mentesek, egyszóval jó karban vannak.

36. §.

A hitelítő a benyújtott eszközökről díjszelvényt állit ki s a félnek a díjbefizetés eszközzése céljából a vonatkozó postatakarékpénztári befizetési lapot átadja.

A hitelítő a megvizsgált mértékeket és mérőeszközöket a kirótt díjnak postatakarékpénztár utján történt befizetését igazoló elismervény ellenében szolgáltatja ki a feleknek és a postatakarékpénztárba lefizetett összegről nyugtatványt ad.

A nyugtatványra nyílt iparüzleteknél és kereskedéseknél a cégfelírásban szereplő név, továbbá az üzlethelyiség, utca és házszám szerinti megnevezés veendő be.

37. §.

Ha a felek által időszakos hitelesítésre behozott mértékek és mérőeszközök nem hitelesíthetők, mivel azok bár az ugynevezett büntetendő hibahatárt nem érték ugyan el, de az időszakos hitelesítési hibahatárt túllépték, ezt a körülményt a mértékhitelítő a mértékeknek és mérőeszközöknek visszaadása alkalmával a felek tudomására hozza, figyelmeztetvén őket, hogy mértékeiket kijavíttatni s legkésőbb az illető év végéig újból hitelesíttetni tartoznak. Az ily mértékeken és mérőeszközökön csak az esetleg rajtok levő ugyanazon évről szóló forgalombahozatali bélyeg semmisítendő meg, míg a rajtuk levő többi hitelesítési bélyeg érintetlenül hagyandó.

38. §.

Azon felek ellen, akik az időszakos hitelesítésre oly mértékeket és mérőeszközöket mutatnak be, amelyek a törvényes követelményeknek meg nem felelnek, az 1907. évi V. törvény-cikk 32-ik §-a a) és b) pontjába, illetőleg az 1907. évi V. törvény-cikk 33-ik §. a) pontjába ütköző kihágás miatt feljelentés nem teendő, mtután ily esetekben a büntető ítélet előfeltételét képező tényálladék, tudniillik az előzetes tudomás vagy a köteles gondosság elmulasztása meg nem állapítható.

Ily esetekben azonban az összes bélyegek megsemmisítése mellett a fél a mérték vagy mérőeszköz kijavításáig és újból való hitelesítéséig annak használatától eltiltandó s amennyiben a fél ezen tilalom figyelembe vétele iránt eléggé megbizhatónak nem látszik, mértékei vagy mérőeszközei az 1907. évi V. törvény-cikk 21-ik §-a

alapján a mértékhitelítő által ideiglenes zár alá veendő s az ilyképen zár alá vett mértékekre és mérőszközökre vonatkozólag a közigazgatási hatóságok intézkedése kérendő ki.

A fennebbiek nem vonatkoznak természetesen arra az esetre, ha a mértékhitelítők időszakos körútjuk alkalmából a feleknél az 1907. évi V. törvénycikk 21-ik §-ban nyert felhatalmazás alapján helyszini vizsgálatot tartva állapítanak meg az idézett törvényszakaszokba ütköző kihágást.

Ily esetekben a törvény értelmében a vizsgálat eredményéhez képest a feljelentés a büntető eljárás megindítása végett megleendő.

39. §.

A hitelítő külső eljárása közben a 39. §-ban említett névjegyzékbe fel nem vett felek mértékeit és mérőszközöit is tartozik időszakos hitelítési eljárás alá venni, illetőleg előleges jelentkezés nélküli időszakos hitelítés iránti megkereséseknek is köteles megfelelni, a mértékek kijavítására is időt engedve a jelen rendelet 20. §-ában meghatározott korlátozással.

4. Az időszakos hitelítési eljárás a helyszinen.

40. §.

Ha a felek az időszakos hitelítést a helyszinen kívánják végeztetni, kötelesek a hitelítő részére alkalmas helyiséget és a megfelelő munkacserőt rendelkezésre bocsátani.

41. §.

Az előző §-ban felhozottakon kívül a 100 kg. terhelhetőségnél nagyobb terhelhetőségű hidmérlegek tulajdonosai kötelesek a mérleg terhelhetősége $\frac{1}{3}$ -ad részének megfelelő terhet tarasuly, feldarabolt vassinek, jól égetett téglá vagy kockakövek alakjában a hitelítő rendelkezésére bocsátani.

42. §.

A helyszini időszakos hitelítési eljárásért, illetve a mértékhitelítő kiszállásáért a jelen rendelet „Függelék“-ében közölt díjtáblázatban felsorolt díjak, illetve pótdíjak fizetendők.

Ugy a díjak, mint a pótdíjak a hitelítőknek a helyszínére való kiszállása, illetőleg a hitelítési eljárás megkezdése előtt a jelen rendelet 17. §-ában jelzett módoszatok mellett rovandók le.

5. A hazai vasuti állomások mérlegeinek és súlyainak időszakos hitelítése.

43. §.

A hazai vasuti állomásokon használt mérlegeknek és súlyoknak az 1907. évi V. törvény-

cikk 16. §-ában előirt időszakos hitelítése kivétel nélkül a helyszinen a vasuti állomásokon történik, minélfogva az összes hazai vasuti állomások az idézett törvény 20. §-a értelmében az egyes állomásokon történő időszakos hitelítési eljárás a vasuti időszakos körut tartamára időszakos hitelítési központokul tekintendők.

44. §.

Az időszakos hitelítést a vasuti állomásokon, mint időszakos hitelítési központokon a rendes időszakos hitelítési körutaktól függetlenül, külön körutakkal, azon állami mértékhitelítő hivatalok végzik, amelyeket a m. kir. központi mértékügyi intézet az illető vasuti vállalat igazgatóságával, illetve az általa netán kijelölt üzletvezetőségével történt előzetes megállapodás értelmében e célra kijelöl.

E kijelölt hivatalok fel vannak jogosítva az illető vonalakon a felmerülő összes első hitelítések végzésére is, a hitelítési és pótdíjaknak a 17-ik §-ban előirt jegyzékben való elszámolási kötelezettsége mellett.

45. §.

Az összes hazai vasuti állomások az időszakos hitelítések foganatosításának időpontja szempontjából két csoportba oszthatnak.

Az első csoportban az időszakos hitelítés minden páratlan számú évben, a második csoportban minden páros számú évben végeztetik.

46. §.

A fenti egyes csoportokba való beosztást a vasuti állomások állapotában beállott változásoknak, esetleg újabb vonalak megnyitásának figyelembe vétele mellett az illető vasuti vállalat igazgatóságával (üzletvezetőségével) egyetértőleg a m. kir. központi mértékügyi intézet állapítja meg.

47. §.

A mértékügyi intézet az előbbi szakaszban említett beosztást az illetékes hivatalokkal közölve, ezek a hitelítendő mérlegeknek és súlyoknak számára és minőségére vonatkozó adatokat az illetékes vasuti igazgatóságoktól (üzletvezetőségektől) beszerezvén, velök egyetértőleg elkészítik részletes utitervüket, melyet jóváhagyás végett a m. kir. központi mértékügyi intézetnek mutatnak be.

48. §.

A jóváhagyott utitervtől való eltérés, amennyiben azt a jelen rendelet 21. §-a szükségessé tenné, az alábbi 50. §-ban említett jegyzék „Jegyzet“ rovatában külön indokolandó és az illetékes állomási főnökség által igazolandó.

49. §.

A vasuti vállalatok kötelesek:

1. A kijelölt állami mértékhitelítő hivatalnak a vasuti időszakos hitelesítési körut tartamára s a kiküldött közeg által beutazandó vonalakra érvényes, névre szóló időleges szabadjegyet biztosítani;

2. a hitelesítéshez szükséges műszerek és eszközök díjmentes szállításáról gondoskodni;

3. a hitelesítés céljaira alkalmas helyiséget adni;

4. a megfelelő számú segédszemélyzetről (napszamosokról) gondoskodni;

5. a 100 kg.-nál nagyobb terhelhetőségű hidmérlegek hitelesítéséhez szükséges s a jelen rendelet 41. §-ban előirt terhet rendelkezésre bocsátani.

50. §.

A végzett időszakos hitelesítésekről a hitelesítéssel megbízott állami mértékhitelítő hivatalok jegyzéket vezetnek.

A hitelesítésnek a kimutatott terjedelemben és a feltüntetett időpontban való elvégzését az illető állomások vezetőségei a jegyzékben a keletbélyegző alkalmazásával és aláírásukkal igazolni tartoznak.

A vasuti körut befejezésével az illetékes állami mértékhitelítő hivatal gondoskodni tartozik arról, hogy a jegyzékben kitüntetett összeg a vasuti igazgatóság (üzletvezetőség) által a m. kir. postatakarékpénztár útján befizettessék.

6. A hazai hajóállomások mérlegeinek és súlyainak időszakos hitelesítése.

51. §.

Az 1907. évi V. törvény cikk 16. §-ában előirt időszakos hitelesítés a hajóállomásokon használt mérlegeket és súlyokat illetőleg az általános időszakos hitelesítési központokban, a hajóállomás tulajdonos kívánatára és költségére azonban a helyszínen végzendő.

52. §.

A hajókon és az állomási kikötő hajókon használt mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítése a területileg illetékes állami mértékhitelítő hivatal által a rendes időszakos hitelesítési körutakon kívül a téli kikötőkben fogantatottatnak.

53. §.

A hajóállomásokon használt mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítésének időpontjára nézve az általános időszakos hitelesítési körut időbeosztása irányadó.

A hajókon és állomási hajókon használt mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítése minden páros számú évben, lehetőleg azok első hónapjaiban végzendő el.

54. §.

A hajóállomásokon használt mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítési eljárására vonatkozólag ezen rendelet általános szabályai irányadók.

A hajókon és állomási kikötőhajókon használt mértékek és mérőeszközök időszakos hitelesítését az illetékes állami mértékhitelítő hivatalok a hajózási vállalatok (hajótulajdonosok) meghívására teljesítik. A meghívás alkalmával a vállalatok közölni kötelesek az egyes kikötőkben együtt levő mértékek és mérőeszközök minőségére és számára vonatkozó adatokat.

A mértékhitelítő hivatalok ezen adatok alapján megállapítják a kiszállási tervet s azt az érdekelt vállalatokkal közlik.

55. §.

A hajózási vállalatok (hajótulajdonosok) kötelesek úgy a hajóállomásokon, mint a téli kikötőkben:

a) a hitelesítés céljaira alkalmas helyiséget adni;

b) megfelelő számú segédszemélyzetről (napszamosokról) gondoskodni;

c) a 100 kg.-nál nagyobb terhelhetőségű hidmérlegek hitelesítéséhez az ezen rendelet 41. §-ában megállapított terhet rendelkezésre bocsátani.

56. §.

Az időszakos hitelesítési díjak és pótdíjak mérvére nézve az ezen rendelet függelékében levő díjszabás, lerovásukra nézve pedig az ezen rendeletben foglalt szabályok irányadók.

7. Magántulajdonosok vagy magánvállalatoknak a vasuti állomások mentén vagy azokkal iparvágánnyal összeköttetésben levő telepein elhelyezett mérlegeinek és súlyainak időszakos hitelesítése.

57. §.

Magánvállalatoknak akár a vasuti területen, akár az állomással vágány-összeköttetésben levő telepein elhelyezett mérlegeinek és hozzátartozó súlyainak a jelen rendelet E/5. fejezetében említett vasuti időszakos hitelesítési körutal kapcsolatos hitelesítése csakis az illetékes vasuti igazgatóságnak (üzletvezetőségnek) megkeresésére vétetik fel a vasuti időszakos hitelesítés programjába.

Az ily módon bejelentett mérlegek és súlyok hitelesítési eljárás alá vétele, feltéve, hogy az előzetes díjlefizetés megtörtént, meg nem tagadható.

8. A m. kir. postahivatalok és postaügynökségek mértékeinek és mérőeszközeinek időszakos hitelesítése.

58. §.

A m. kir. postahivatalok és postaügynökségek mértékeinek és mérőeszközeinek időszakos hitelesítése a következőképpen történik:

1. Azon postahivataloknál és ügynökségek-nél, amelyek az állami mérték-hitelesítő hivatalok székhelyein vannak, azoknak mértékei és mérőeszközei a postahivatal, illetőleg ügynökség hivatalos helyiségében, a helyszínen hitelesítendők.

2. Azon postahivatalok és ügynökségek, melyeknek székhelyei egyszersmind időszakos hitelesítési központokul vannak kijelölve, azok mértékeiket és mérőeszközeiket a hitelesítési központban, az időleges hivatalos helyiségekben kötelesek bemutatni a déli (12—2), vagy esti órákban (6—7), mikor a postahivatal, illetve ügynökség forgalma szünetel.

3. Végül azok a postahivatalok és ügynökségek, melyek székhelyei nem esnek össze sem valamely állami mérték-hitelesítő hivatal székhelyével, sem az időszakos hitelesítési központok valamelyikével, azok az időszakos hitelesítést a legközelebb eső területileg illetékes állami mérték-hitelesítő hivatalnál kötelesek, az e részben a magyar királyi posta- és távirdaigazgatóságok által kiadandó utasításokban közelebbről meghatározandó csoportok szerint, génybe venni.

59. §.

Azon postahivatalok és ügynökségek, amelyek az időszakos mérték-hitelesítést az állami mérték-hitelesítő hivatalok székhelyén a helyszínen veszik igénybe, a hitelesítéshez szükséges eszközöknek a mérték-hitelesítő hivatalból az illető postahivatalhoz vagy ügynökséghez való elszállítása és vissza szállítása iránt, a megfelelő postajáratok felhasználásával, maguk tartoznak gondoskodni.

A m. kir. posta- és távirda-vezérigazgatóság e részben megfelelő utasítással látja el a posta- és távirdaigazgatóságokat.

60. §.

A mérték-hitelesítő hivatalok és postahivatalok és ügynökségek által hitelesítésre mutatott mértékek és mérőeszközökről külön jegyzéket tartoznak vezetni. A vonatkozó jegyzék-nyom-

tatvánnyal a m. kir. központi mértékügyi intézet látja el a mérték-hitelesítő hivatalokat.

61. §.

Az időszakos hitelesítés alkalmával visszatülasított s ennél fogva újból első hitelesítés alá eső postahivatali mértékek és mérőeszközök újból való hitelesítéséért az előirt hitelesítési díjak szedendők s az ezekre vonatkozó hitelesítési és díj-fizetési eljárás teljesen azonos a bármely más hitelesítésre kötelezett félre vonatkozó ezen rendelkezésben előirt eljárással.

62. §.

A magyar királyi postahivatalok és posta-ügynökségek az időszakos hitelesítés után járó díjak és pótdíjak fizetése alól fel vannak mentve.

9. Viz- és gázmérők időszakos hitelesítésére vonatkozó különleges intézkedések.

63. §.

A vizet és gázt szolgáltató üzemek és vállalatok a gyártelepükön levő vagy a fogyasztóknál elhelyezett és időszakos hitelesítési kötelezettség alá eső gáz- és vízmérők időszakos hitelesítéséről oly módon tartoznak gondoskodni, hogy azokat az illető rendszerre előirt időszakos hitelesítési idő lejártával ujonnan hitelesített készülékekkel fokozatosan kicserélik s a kikapcsolt mérőeszközöket újra hitelesítetik.

64. §.

Minden viz- és gázmérő hitelesítési bélyege érvényének lejártá után 2 hónap alatt a hálózatból eltávolítandó, illetőleg újra hitelesítendő.

A raktáron tartott gáz- és vízmérők, amennyiben hitelesítési bélyegük érvénye megszűnne, a közforgalomban való használatbavétel előtt újra hitelesítendők.

65. §.

A gáz- és vizet szolgáltató üzemek és vállalatok tartoznak a gáz- és vízmérőket az ellenőrizhetőség céljából állandóan nyilvántartani, oly módon, hogy minden egyes gáz- és vízmérő nyilvántartási lapot kap, amelyen rajta kell lenni az illető mérőeszköz rendszer számának (ennek hiányában a mérőeszköz gyártója nevének) és gyári számának, a felszerelés év, hó és napjának, a gázfogyasztó neve és lakásának, az első hitelesítés idejének, ezenkívül a gázmérőknél a lángok számának és vízmérőknél a kaliber jelölésének milliméterekben.

10. Viteldijjelzők és a hozzátartozó áttételi szerkezetek időszakos hitelesítésére vonatkozó különleges intézkedések.

66. §.

A viteldijjelzők időszakos hitelesítéséről a bérkocsi-tulajdonosok oly módon tartoznak gondoskodni, hogy a viteldijjelzőn vagy az áttételi szerkezeten levő hitelesítési bélyeg érvényének lejártától számított legfeljebb egy hónapon belül, a viteldijjelzőket vagy az áttételi szerkezeteket ujonnan hitelesítettekkel kicserélik.

Ennek ellenőrzése végett az a hatóság, mely a viteldijjelzők használatát elrendelte, az illetékes mérték-hitelesítő hivatalt a mértékügyi intézet által rendelkezésére bocsátott nyomtatványon értesíteni tartozik azon viteldijjelzők rendszer- és gyári számáról, amelyet a bérkocsikra felszereltetett s az illető gyári számú viteldijjelző hitelesítésének keltéről (év és hó).

F) A mértékek és mérőeszközök közforgalomba bocsátása.

67. §.

Minden hitelesítendő mérték és mérőeszköz az 1907. évi V. t-cikk 16. §-a értelmében csakis hitelesítve hozható forgalomba és forgalomba kerülésétől számított 2 éven belül s utóbb két-két évenként időszakos hitelesítés alá bocsátandó. A forgalombahozatal időpontját magán az illető mértéken vagy mérőeszközön annak készítője, illetőleg eladója (gyáros vagy hereskedő) köteles egy külön bélyeg alkalmazása által megjelölni. E bélyeg forgalombahozatali (eladási) bélyegnek neveztetik s ennek alakját külön kereskedelemügyi miniszteri rendelet állapítja meg.

A mértékeken és mérőeszközökön levő első hitelesítési bélyeg és forgalombahozatali bélyeg évszámai közötti különbség egy évnél többet nem tehet ki. Amennyiben a gyárosoknál vagy kereskedőknél egy évnél régebbi hitelesítéssel ellátott mértékek vagy mérőeszközök volnának raktáron, ezek állandóan a területileg illetékes mérték-hitelesítő hivatalnak minden év január havában bejelentendő s azok a hivatal által díjmentesen az új hitelesítési bélyeggel ellátandók.

Ezen szakasz rendelkezései ellen vétők az 1907. évi V. törvénycikk 32. §-ának b) pontja értelmében kihágást követnek el.

68. §.

Az oly mértékeken és mérőeszközökön, amelyek még a hitelesítés évében forgalomba hozatnak, a forgalombahozatali bélyeg alkalmazása mellőzendő s mellőzendő mindazon mér-

tékeken és mérőeszközökön, amelyek időszakos hitelesítésre kötelezve nincsenek.

G) A m. kir. központi mértékügyi intézet által teljesítendő első és időszakos hitelesítés.

69. §.

A m. kir. központi mértékügyi intézet a hatáskörébe utalt mértékek és mérőeszközök első és időszakos hitelesítése körül a felek írásbeli kérvénye alapján jár el. Ezen eszközök első és időszakos hitelesítése rendszerint a mértékügyi intézet helyiségeiben eszközöltetik, jogukban áll azonban az ily eszközök gyártásával foglalkozó cégeknek, valamint azon üzemeknek, amelyek ily eszközöket nagy mennyiségben használnak, a hitelesítésnek saját telepükön való végzését kérni; feltéve, hogy a hitelesítéshez szükséges berendezésről az illető felek gondoskodnak, a hitelesítés alkalmával a kellő segédszemélyzetet a m. kir. központi mértékügyi intézet kiküldötteinek rendelkezésére bocsátják s a felmerülő költségeket viselik. A hitelesítési berendezés a központi mértékügyi intézet utmutatása mellett, illetőleg az általa jóváhagyott tervek szerint létesítendő.

A hitelesítésnek a fennebb nevezett gyárak, illetőleg üzemek telepén való foganatosítását kérelmező fél tartozik az illető alkalommal hitelesítésre kerülő mértékek, illetőleg mérőeszközök darabszámát, valamint, ha elektromos fogyasztásmérőkről van szó, azok rendszerét, használati feszültségét és áramerősségét is bejelenteni.

70. §.

Azon elektromos fogyasztásmérők, amelyeknek hitelesítése különleges berendezést kívánna s az okból az a m. kir. központi mértékügyi intézet laboratóriumában el nem végezhető, csakis a fél helyiségében vagy esetleg a felállítás helyén hitelesíttetnek.

71. §.

A m. kir. központi mértékügyi intézet által szedendő hitelesítési díjak a rendelet függelékét képező díjtáblázat alapján állapítatnak meg s a felek által a hitelesített eszközök átvétele alkalmával fizetendőek le.

72. §.

A m. kir. központi mértékügyi intézethez utalt és időszakos hitelesítés alá eső mérőeszközök időszakos hitelesítéséről az eszközök tulajdonosai, elektromos fogyasztásmérőknél mindenkor magok az áramszolgáltató vállalatok tartoznak a kellő időben gondoskodni. Az ily mér-

tékek és mérőeszközök hitelesítési bélyegének érvénye a hitelesítési igazolványokon vagy esetleg magukon az eszközökön állapittatik meg. A hitelesítési bélyeg érvényének lejártával az ily mértékek, mérőeszközök a közforgalomból kivonandók s csak újra-hitelesítés után vehetők újból használatba.

A raktáron tartott ily mértékek és mérőeszközök, amennyiben hitelesítési bélyegük érvénye megszűnnék, a közforgalomban való használatbavétel előtt újra hitelesítendőek.

73. §.

Az elektromos áramot szolgáltató üzemek és vállalatok tartoznak az elektromos fogyasztásmérőket az időszakos hitelesítés foganatosításának ellenőrizhetése céljából a magyar királyi központi mértékügyi intézet által megállapítandó módzatok mellett állandóan nyilvántartani.

H) **Kivételes intézkedések.**

74. §.

Az előző szakaszokban szabályozott hitelesítések (első vagy időszakos) alól fel vannak mentve:

1. Azok a mérőeszközök, amelyek külön miniszteri rendeletek értelmében az itt szabályozott rendes hitelesítési eljárás alá nem esnek.

2. Az állami mérnöki és építészeti hivatalok, valamint magánmérnöki és építészeti irodák és vállalatok eszközei, műszaki eszközeik természeténél és azok használati módjánál fogva, ha a mértékügyi intézet által hitelesített mintamértékek állanak rendelkezésükre, amelyekkel amazokat ellenőrizni képesek.

3. A pénzügyi hatóságok és közegek által az adóellenőrzésnél használt különleges mértékek és mérőeszközök kellégeit és hitelesítését a kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek által közösen kiadott rendeletek szabályozzák.

4. A koronaérték aranyérmei mérésére szolgáló mérlegek és e hozzátartozó súlyok hitelesítésére nézve az 1892. évi XVIII. törvénycikk 15. §-a alapján külön miniszteri rendelet intézkedik.

5. Laboratóriumokban használt analitikai mérlegek nem esnek hitelesítési kötelezettség alá.

6. Katonai hatóságok által belső szolgálatban használt különféle mértékek és mérőeszközök közforgalmi mértékeknek nem tekintendők s így az 1907. évi V. törvénycikk 17. §-a értelmében időszakos hitelesítés alá nem bocsátandók. Kivánatra azonban hitelesítettnek. (Lásd 8. §-t.)

7. A m. kir. adóhivatalok leltárában levő mértékek és mérőeszközök, miután azok csakis

belkezelési célokra szolgálnak, mint nem a közforgalomban használt mérőeszközök, az 1907. évi V. törvénycikk 16. §-ában előirt időszakos hitelesítés alá nem esnek.

8. Nem esnek időszakos hitelesítési kötelezettség alá a m. kir. vámhivatalok mértékei és mérőeszközei, mivel ezeknek helyessége és pontossága a felettes hatóságok által rendszeresen ellenőriztetik. Kivánatra azonban hitelesítettnek. (L. 8. §-t.)

9. Azon mérlegek, amelyeket a magy. kir. dohánygyárak a pipadohánynak meghatározott súlyú csomagokban adagolásánál használnak, az 1907. évi V. törvénycikk értelmében sem első, sem időszakos hitelesítésre nem bocsátandók, mivel e mérlegekkel közvetlen eladás nem történik, amennyiben a dohánygyárak a pipadohányt tartalmazó zárt csomagokat a dohányárusoknak nem az egyes csomagok, hanem a csomagokat tartalmazó kötegek súlya szerint adják át tovább eladásra.

10. Oly mértékek és mérőeszközök, amelyek beigazoltan csak valamely intézet tanszerköltségellátmánya terhére szereztetnek be, díjtalanul hitelesítettnek, tekintet nélkül arra, vajjon azokat maguk a tanintézetek, vagy, a megrendelést tartalmazó okmányok előterjesztése mellett, e mértékkészítők mutatják hitelesítés céljából be.

Miután pedig ezen eszközök közforgalomban nem használatnak, időszakos hitelesítés tárgyát nem képezik.

I) **A közforgalmi mértékek és mérőeszközök ellenőrzése.**

75. §.

A mértékeknek és mérőeszközöknek a mérték-hitelesítő hivatalok által teljesített időszakos hitelesítés alkalmával való ellenőrzésen kívül az 1907. évi V. törvénycikk 21. §-a felhatalmazza a mérték-hitelesítőket, hogy a közforgalmi mértékeket bármikor, tehát az időszakos hitelesítésen kívül is ellenőrizzék.

Ennek következtében bármely a közforgalomban mértéket vagy mérőeszközt használó fél köteles azokat a mérték-hitelesítőnek, ha az nála megjelenik, felmutatni.

76. §.

A mérték-hitelesítőnek joga van az előző §-ban említett esetben az 1907. évi V. törvénycikk 21. §-a alapján a törvénynek meg nem felelő mértékeket vagy mérőeszközöket előzetes hivatalos zár alá helyezni s a vizsgálat eredményes képest köteles a megállapított szabálytalanságokat a büntető eljárás megindítása végett az illetékes hatóságnak feljelenteni.

77. §.

Ha a mértékhitelítő szükségesnek tartja, az ily vizsgálatokhoz a rendőrhatósági támogatást is kikérheti, amely esetben köteles a rendőrhatóság a mértékhitelítőnek a szükséges személyzetet rendelkezésre bocsátani.

78. §.

A fenti 75. és 76. §§-ok rendelkezései által a rendőrhatóságoknak 1907. évi V. törvénycikk 21. §-ban megállapított ellenőrzési joga nem érintetik.

K) **Átmeneti és vegyes intézkedések.**

79. §.

Az 1874. évi VIII. törvénycikk alapján hitelesített és a tengerparton mértékként használt porcellán- és majolikaedények, továbbá szeszdenaturálására szolgáló fatartályok, vasuti tartánykocsik, papi tizedmércek, párbérmércek, faszén mérésére szolgáló 2¹/₂ hl-es faládák, továbbá csapófák hitelesítési bélyegei az 1907. évi V. törvénycikk 1. §-a értelmében a törvény életbeléptének napjával hatályukat veszítvén, e mértékek és mérőeszközök a közforgalomban többé nem használhatók.

80. §.

Az 1874. évi VIII. törvénycikk alapján hitelesített törkölyös hordók és vasuti kocsikra szerelt bortartályok hitelesítési bélyegei, az 1907. évi V. törvénycikk életbelépte után hordójelzési bélyegeknél tekintendők s az ily bélyeggel ellátott törkölyös hordók, illetve bortartályok ezentúl mint hordók bírálandók el.

81. §.

E rendelet 1913. évi január elején lép életbe, ugyanakkor hatályukat veszítik a következő rendeletek:

1909. évi január hó 7-én 107,226. szám alatt kiadott rendelet.

1909. évi július hó 14-én 47,142. szám a. kiadott rendelet.

1909. évi augusztus hó 3-án 60,565. szám alatt kiadott rendelet.

1909. évi augusztus hó 3-án 61,203. szám alatt kiadott rendelet.

1909. évi december hó 18-án 88,268. szám alatt kiadott rendelet.

1910. évi június hó 14-én 40,797. szám alatt kiadott rendelet.

1910. évi június hó 3-án 37,796. szám a. kiadott rendelet.

1909. évi április hó 9-én 27,641. szám a. kiadott rendelet 6. §-a.

1909. évi június hó 17-én 44,845. szám alatt kiadott rendelet 6. §-a.

1910. évi december hó 24-án 84,920. szám alatt kiadott rendelet 13., 14., 19., 20. és 21. §-ai.

Budapest, 1912 december hó 31-én.

Beóthy.

Függelék

a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1912. évi 95,035. számú rendeletéhez.

Mértékhitelítési díjszabás.

I. Táblázat.

A) Akár az első, akár az időszakos hitelesítésért darabonkint a következő díjak fizetendők.

I. **Hosszmértékek és vastagságmérők.**

	Korona
20—5 m.-ig	1.—
2—0.5 m.-ig	0.20
Lómérték.	0.20
Vastagságmérők } 1 m. és kevesebb	0.20
} hosszabb	1.—

A fentebbi díjak csak oly mértékekre vonatkoznak, melyeken csak egy beosztás van, több beosztású mérték, vagy a mérték több oldalán fekvő beosztás esetén a fentebbi díjak másfélszerese rovandó le.

II. **Folyadékmértékek, folyadékmérőeszközök és száraz anyagok mérésére szolgáló űrmértékek.**

	Korona
1 hektolitertől 50 l.-ig	1.—
20 l.-től 2 l.-ig	0.40
1 l.-től 1 cl.-ig	0.10
Üvegtartályok 20 l.-ig bezárólag	0.50
20 l.-en felül	1.—
Folyadékmérő eszközök	1.50
Faláda és fakeret	0.50
Tejes kannák 20 l.-ig bezárólag	0.30
20 l.-en felül	0.50

III. **Súlyok.**

	Korona
20 kg.-tól 1 kg.-ig	0.20
50 dkg.-tól 1 gr.-ig	0.10

Szigoru (Präcisios) súlyok hitelesítéseért 20 kg.-tól 1 gr.-ig bezárólag darabonkint a fentebbi díjtételek kétszerese fizetendő, 500 mg.-tól 1 mg.-ig darabonkint 10 fillér.

IV. MÉRLEGEK.

	Korona
5 kg.-ig bezárólag	0.50
20 kg.-ig „	1.—
100 kg.-ig „	2.—
200 kg.-ig „	3.—
500 kg.-ig „	4.—
1,000 kg.-ig „	5.—
3,000 kg.-ig „	6.—
8,000 kg.-ig „	8.—
15,000 kg.-ig „	15.—
40,100 kg.-ig „	30.—

Szigoru (Precisios) mérlegekért darabonként a fentebbi díjtételek kétszerese fizetendő.

40,000 kg.-nál nagyobb terhelhetőségű mérlegeknek, valamint más külön szerkezetű mérlegeknek, amelyek külön engedély-okirat alapján hitelesíttetnek, hitelesítési díjai esetről-esetre a külön engedély-okirat kiadása kapcsán fognak közzététetni.

V. GÁZMÉRŐK.

Ha az óránként áthaladó gázmennyiség nem több, mint

	Korona
0.25 köbméter	2.—
0.05 „	2.50
1 „	3.50
2 „	4.50
4 „	6.—
6 „	7.50
8 „	9.—
10 „	10.50
15 „	12.—
20 „	14.—
30 „	17.—
50 „	20.—
75 „	25.—
100 „	30.—
ha több 100 köbméternél	40.—

VI. VIZMÉRŐK.

5—13 mm. kaliberig	3.50
14—25 „ „	6.—
26—40 „ „	10.—
41—50 „ „	15.—
51—60 „ „	20.—
61—70 „ „	28.—
71—80 „ „	40.—
81 mm. és nagyobb kalibernél	50.—

Kombinált vízmérőknél a két vízmérő kaliberének külön-külön megfelelő két díj összege fizetendő.

VII. VITELDIJJELEZŐK.

A viteldíjjelező hitelesítési díja	4 korona.
A külön áttételi szerkezet hitelesítési díja	1 korona.

B) A helyszínen végzendő első és időszakos hitelesítések céljából teendő kiszállásokért fizetendő pótdíjak.

a) 5 korona pótdíjat fizetnek minden egyes munkanapért azok a felek, akik a hivatal állandó székhelyén, de a hivatal helyiségén kívül végeztetik a hitelesítést.

Fenti pótdíjat fizetik azok a felek is, akik az időszakos hitelesítési eljárás tartamára kijelölt időszakos hitelesítési központokban, de az időleges hivatali helyiségén kívül végeztetik a hitelesítést.

A fenti esetekben a felek kötelesek a hitelesítési eljáráshoz szükségelt műszereknek és eszközöknek a mértékHITELESÍTŐ által kijelölt helyről az ugyancsak általa kijelölendő helyre való szállításáról saját költségükön gondoskodni, feltéve, hogy ezen hely nincs messzebb, mint a fél telepe a hivatalos helyiségtől.

b) 25 korona pótdíjat fizetnek azok a felek, akik a hivatal állandó székhelyén kívül végeztetik a hitelesítést.

Ugyanezen pótdíjat fizetik azon felek is, akik az időszakos hitelesítési eljárás tartamára kijelölt időszakos hitelesítési központokban, de az időszakos hitelesítési központul kijelölt község belterületén kívül végeztetik a hitelesítést.

c) A fent jelzett 25 korona az első munkanapért fizetendő, ha azonban a hitelesítési eljárás az első munkanapon, illetve egy munkanapon belül elvégezhető nem volna, akkor minden további megkezdett munkanapért 8—8 korona további pótdíj fizetendő.

d) Ha valamely fél 5 nap, vagy annál hosszabb időre helyszíni kiszállást kér, akkor az ezen kiszállási napok közé eső esetleges vasárnap vagy ünnepnapért a 8 korona pótdíj szintén lefizetendő.

Különös határozatok.

1. A hitelesítés céljából bemutatott oly mértékekért és mérőeszközökért, melyek hitelesítési eljárás alá vétettek, de a követelményeknek meg nem felelőknek találtattak és így hitelesítési bélyeggel elláthatók nem voltak, az I. táblázatban felsorolt díjtételek fizetendők.

2. Ha egy mérték vagy mérőeszköz már külső megtekintésnél hitelesíthetőnek nem mutatkozik, ily eszközök után hitelesítési díj nem szedendő még azon esetben sem, ha a rajtuk esetleg meglévő régi hitelesítési bélyeg megsemmisítettik.

3. Ha valamely fél a jelen díjszabás B) b) pontjában említett helyszíni hitelesítést vesz igénybe, de egy és ugyanazon község határában belül több helyen vannak szétszórtan mértékei és mérőeszközei, ezek helyszíni hitelesítése az

I. A) táblázatbani hitelesítési díjon felül az első napra szintén 25 korona, a további napokra 8 korona pótdíj ellenében végeztetik.

Ebben az esetben a fél köteles a hitelesítési eljárásához szükségelt műszereknek és eszközöknek egyik helyről a másik helyre való szállításáról saját költségén gondoskodni.

4. Ha egy és ugyanazon község belterületén belül lakó több fél együttes beadványban egyetemleges fizetési kötelezettséggel kér helyszini hitelesítést, ily kérelem a szabályszerű hitelesítési díjon felül az I. táblázat B. b) pontjában felsorolt egyszeres pótdíjak mellett teljesíthető, ha

a) a hitelesítést kérő felek telepeinek egymástól való távolsága;

b) a vizsgálat alá kerülő mértékek és mérőeszközök mennyisége és minősége és azok tulajdonosai előzetesen bejelentenek;

c) és ha a felek előzetes kötelezettséget vállalnak a hitelesítő eszközeinek egyik féltől a másik félhez valóállításáról természetben adott fuvar útján gondoskodni.

5. Horvát-Szlavonországokra vonatkozólag az ezen rendeletben említett községek szó alatt a földrajzi értelemben vett helységek értendők.

6. Az ezen rendeletben említett munkanap a mérték-hitelesítőnek a hitelesítés helyszínére való megérkezésétől számított 24 órában állapittatik meg, mely időn belül a mérték-hitelesítő legfeljebb 8 órai munkaidőre van kötelezve.

7. A pótdíjak nem számíthatók fel:

a) az állandó hivatali székhelyen (Budapestben a belterületen), vagy az időszakos hitelesítési központokban történő időszakos hitelesítési eljárás tartamára kijelölt időszakos központokban levő helyhez kötött, illetve el nem szállítható mértékek és mérőeszközök akár az első, akár időszakos hitelesítéseért. Ezen mérőeszközök tulajdonosai kötelesek azonban a hitelesítési eljárásához szükséges műszereknek és eszközöknek a mérték-hitelesítő által megjelölt helyről az ugyancsak általa megjelölendő helyre valóállításáról saját költségükön gondoskodni;

b) azon helyhez kötött, illetve el nem szállítható mértékek és mérőeszközök hitelesítéseért sem, melyeket a mérték-hitelesítő hivatal jóváhagyott időszakos hitelesítési köruti (akár vasuti köruti) munkatervébe felvett;

c) azon mértékek és mérőeszközök hitelesítéseért sem, melyek az időszakos hitelesítés gyorsabb és könnyebb lebonyolíthatása végett Budapest székesfővárosban vagy más nagyobb városban (az egyes kerületekben vagy vásárcsarnokokban, közraktárakban és közvágúhidakon stb.) az illetékes mérték-hitelesítő hivatalok által ideiglenesen felállított fiók-mérték-hitelesítő hivatalokban mutattnak be hitelesítés céljából.

8. Az 1907. évi V. t.-c. 20. §-ában emli-

tett ipartelepeken a kereskedelemügyi miniszter által engedélyezett kirendeltségek az I. táblázatban megállapított díjak 80%-át szedik.

Ugyancsak 20% díjkedvezmény adandó gáz- és vízmérőknek, valamint viteldíjjelezőknek esetről-esetre az ily ipartelepek e célra berendezett helyiségeikben való helyszini hitelesítésénél.

9. Üveggyárakban az üvegmértékek és üvegtartályok hitelesítéséért az I. táblázatban megállapított díjak fele szedendő és a megvizsgált, de hibás voltak miatt visszautasított üvegekért díj nem szedendő.

10. A törvényhatóságok, városok és községek tulajdonában vagy kezelésében levő közművekben, üzemekben vagy vállalatokban, valamint az iskolák, árvaházak, szegényházak, kórházak általában közintézetekben használt gáz- és vízmérők, valamint a viteldíjjelezők hitelesítésénél, melyek az 1907. évi V. törvény cikk 18. §-a értelmében díjkedvezményre jogosultak, a kedvezmény a hitelesítési díj 10%-a. Ha az ily fél (hatóság, közintézet) a hitelesítéshez helyiséget, berendezést és segédmunkaerőt bocsát rendelkezésre, a díjkedvezmény az I. táblázatban megállapított díjak 30%-a.

II. táblázat.

A magyar királyi mértékügyi intézet által végzett hitelesítésért fizetendő díjak.

1. Szeszfokmérő, cukorfokmérő és sűrűségmérő hitelesítésének díja (beleértve a foksor előzetes megvizsgálását) 1 K — f

2. Elektromos fogyasztásmérők első és időszakos hitelesítésének díja:

α) egytarifás fogyasztásmérők hitelesítéséért 150 Ampèrig bezárólag alapidíj 4 K — f

pótdíj, áramfogyasztásmérőknél minden Ampère, munkafogyasztásmérőknél minden hektowatt teljesítmény után, amelynek mérésére az illető fogyasztásmérő maximumban használh. — K 10 f

β) két- vagy többtarifás fogyasztásmérők hitelesítéséért a fenti α) pont alatt megállapított alapidíjon felül a pótdíj annyiszor fizetendő meg, ahány tarifára a fogyasztásmérő be van rendezve.

γ) 150 Ampèrenél nagyobb áramerősségű fogyasztásmérők hitelesítési díja azonos az ugyanazon feszültségű 150 Ampères fogyasztásmérő hitelesítési díjával.

3. Elektromos fogyasztásmérők hitelesítési igazolványáról másodpéldány kiállításának díja:

a) ha az eredeti igaz. bemutatatik — K 50 f

b) ha az eredeti igazolvány nem mutatatik be 1 K — f

4. Hitelesítési engedély elnyerése céljából benyújtott, illetve bemutatott mérőeszközök (kivéve az elektromos fogyasztásmérőket és a viteldíj-

jelző készülékeket) megvizsgálásának, illetve rendszerpróbájának alapidija:

- a) hosszúság, vastagság, terület vagy térfogat és ürtartalom meghatározására szolgáló mérőeszközöknél 40 K — f
 b) egyenlőkaru, felsőserpenyős és gyors mérlegszerkezeteknél 60 K — f
 c) egyéb mérlegszerkezeteknél 100 K — f
 d) gáz- és vízmérőknél 100 K — f

5. Hitelesítési engedéllyel bíró mérőeszközöknél (kivéve az elektromos-fogyasztásmérőket és viteldijjelző készülékeket) a kiegészítő rendszerpróbának, illetve részlet-módosítás engedélyezésének alapidija: a 4. pont alatt felsorolt

- a) és b) esetben 10 K — f
 c) esetben 20 K — f
 d) esetben 30 K — f

6. Viteldijjelző készülékek rendszerpróbájának díja 200 K — f

7. Viteldijjelző készülékek kiegészítő rendszerpróbájának díja 50 K — f

8. Elektromos fogyasztásmérők rendszerpróbájának díja 300 K — f

9. Elektromos fogyasztásmérők kiegészítő rendszerpróbájának díja 100 K — f

Különös határozatok.

1. Hitelesítés céljából elfogadott oly mérőeszközökért, melyek hitelesítési eljárás alá vétettek, de a követelményeknek meg nem felelőknek találtak s így hitelesítési bélyeggel elláthatók nem voltak, szintén a táblázatban foglalt díjtételek fizetendők.

Ha azonban egy mérték, vagy mérőeszköz már első megtekintésnél hitelesíthetőnek nem mutatkozik, ily eszközök után az esetleg befizetett hitelesítési díj megtérítendő illetőleg hitelesítési díj nem szedendő még azon esetben sem, ha a rajtuk esetleg meglevő régi hitelesítési bélyeg megsemmisítettik.

Hasonló elbírálás alá esnek törötten az intézethez érkezett, vagy vizsgálat alkalmával eltört mértékek és mérő eszközök is.

2. Több vezetékes, vagy több fázisu elektromos fogyasztásmérőknél az áramerősségre vonatkozó 150 Ampère határérték egy tekercs, illetőleg egy fázisu legnagyobb áramerősségére értendő.

3. Ha a hitelesítés a fél kérelmére a mértékügyi intézeten kívül, de Budapest székesfőváros bel- és külterületén végeztetik: akkor a jelen rendelet II. táblázatában megállapított díjtételeken felül a hitelesítés minden megkezdett munkanapja után még 14 korona pótdíj fizetendő.

Ezenkívül köteles a fél a hitelesítéshez szükségelt eszközöknek az intézet helyiségéből a fél telepére való elszállításáról gondoskodni vagy a szállítás után felmerült s az intézet által kifizetett költségeket is megtéríteni.

A fél kérelmére a hivatal székhelyén, tehát a székesfőváros területén kívül végzett hitelesítésekért pedig a II. táblázatban felsorolt díjtételeken kívül a kiszálló tisztviselő szabályszerű napidija, az utazási költségek és az eszközök szállításának költségei is megtérítendők.

4. Törvényhatóságok, városok, községek tulajdonában vagy kezelésében levő közművekben, üzemekben vagy vállalatokban, valamint iskolák, árvaházak, szegényházak, kórházak s általában közintézetekben használt elektromos fogyasztásmérők hitelesítésénél, melyek az 1907. évi V. törvénycikk 18. §-a értelmében díjkedvezményre jogosultak, a kedvezmény hitelesítési díj 10¹/₀-a.

5. A II. táblázat 4. és 5. pontjaiban felsorolt alapidjakban beleértetnek:

a) a rendszerpróbával, illetőleg a hitelesítettség megállapításával kapcsolatos mindazon vizsgálatok, kísérletek és egyéb munkálatok díjai, melyek a mértékügyi intézet személyzete által az intézet helyiségeiben és az intézet felszerelésével elvégezhetők:

b) a hitelesítési engedély s az ebben foglalt szöveg ábrák, ezen kívül legfeljebb egy 44×60 cm. nagyságú rajzmelléklet közzétételének költségei;

c) beleértetnek ezenkívül a vizsgálatoknál felhasznált víz, gáz és elektromos áram költségei, feltéve, hogy a mértékek és mérőeszközök az intézet helyiségeiben vizsgálatnak meg, helyszíni vizsgálatoknál a víz, gáz és elektromos áram szükségletéről a fél tartozik saját költségére gonoszkodni.

Ezen alapidjak előzetesen, a hitelesítési engedély iránti kérvény benyújtásával egyidőben rovandók le s a visszatérítésüknek semmi körülmények közt, tehát még az esetben sincs helye, ha a hitelesítési engedély nem adatik ki.

6. A fenti alapidjakon kívül külön költségek felszámításának a következő esetekben van helye:

a) ha a vizsgálatok, kísérletek vagy egyéb munkálatok a mértékügyi intézet meglevő személyzetével és felszerelésével nem végezhetők el, s amennyiben a fél ezek elvégzéséhez szükséges munkaerőt és felszerelést nem bocsátaná az intézet rendelkezésére, ez esetben a külön munkaerő felfogadása és felszerelés berendezése, illetve pótolása címén felmerülő költségek az intézetnek megtérítendők:

b) ha a vizsgálatok, kísérletek vagy egyéb munkálatok a fél kívánságára nem a mértékügyi intézetben, hanem a helyszínén a gyárban, a mérőeszköz felállítása helyén stb. végeztetnek el, amely esetben a kiszálló tisztviselő s az esetleg magával vitt segédszemélyzet szabályszerű napidijai és utiköltségei, továbbá a szükséges anyag és eszközök szállítási költségei megtérítendők:

c) ha a fél a hitelesítési engedélyhez szükséges megfelelő vagy kellő számú rajzokat bármely

okból az intézet rendelkezésére nem becsátja, ebben az esetben a rajzoknak a mértékügyi intézet által való helyesbitése, átrajzolása, vagy sokszorosítása címén felmerülendő költségek megtérítendők.

7. A tudomány és ipar érdekében végzett s az 1907. évi V. t.-cikk 23. §-a értelmében a mértékügyi intézethez utalt hitelesítések, mérések, vizsgálatok és kísérletek díjait, melyek természetüknél fogva ezen dijszabásban előre meg nem állapíthatók, esetről-esetre az intézet igazgatója állapítja meg.

8. A 6. és 7. pontban említett díjak, illetve költségek összege a felek az irányu kívánságára legalább hozzávetőleg előre megállapítandó.

A mértékügyi intézet igazgatója, amennyiben ennek szükségét látja, a felektől ezen a díjak megtérítése iránt kötelező írásbeli nyilatkozatot vehet avagy követelheti a fenti hozzávetőleges összeg erejéig terjedhető biztosíték előre való letételét.

9. A pénzügyministerium részére végzett vizsgálatok, illetve hitelesítések díjait az illető mérőeszközökre vonatkozó kereskedelemügyi és pénzügyminiszteri közösen kiadott rendeletek szabályozzák.

MIRROVAG.

— **Közgyűlés.** Lapunk zártakor tartja rendes közgyűlését Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága. A tárgysorozatban 37 ügy van felvéve. Lapunk legközelebbi számában közölni fogjuk a közgyűlés összes határozatait.

— **Építkezés a nagyerdőn.** A nagyerdőn hol az egyetemi város első alapjai az 1913-ik évben tételnek le, úgy látszik, hogy az első kapavágást a József kir. herceg szanatorium teszi meg. A mintegy másfélmillióba kerülő építkezés kőműves és elhelyező munkáját Erdődi Lajos nyerte el, ki ott az előmunkálatokat már folyamatba vette, hogy a tavasz nyitásával azonnal hozzá foghasson az építéshez. Az egyesület és város közt a szerződés minden tekintetben elkészült, csak kormányhatósági jóváhagyásra vár. Ennek a szerződésnek egy pontja értelmében a város utat tartozik építtetni az erdőn keresztül a szanatoriumig. A tervet, költségvetést a mérnöki hivatal elkészítette. Az ut a nagyerdei körútból ágazik ki s 52.000 korona körüli költséget igényel. A tervezet a közlekedési bizottságnak adatott át. Munkába vétele a kora tavaszon megkezdődik.

— **Választás.** A városi tanács a vízvezetési művek főgépészi állására Balla Károlyt választotta meg.

Malálozás.

Ar ősrégi kollegiumnak egy nagy tudású nyugalmazott tanára hunyt el a múlt héten, Keresztesi Kiss József, Keresztes község diszpolgára, a debreczeni ref. egyház presbitere, a debreczeni ref. kollégium igazgatótanácsának és a város világitási vállalata felügyelő-bizottságának tagja. A megboldogult nagy tudománya mellett áldott jó szivű ember volt, egyenes lelkű, igazi ember, magyar minden ízében. Tanítványai hálás szívvvel emlegetik mindenkor, mert nemcsak tanárunk volt a megboldogult, hanem igazi jóakaratu atyjuk, akinek egy célja volt: tudományosan képzett és egyenes jellemű embereket nevelni. Temetése városunk társadalmának nagy részvéte mellett ment végbe január 22-ikén délelőtt 11 órakor. Az elhunytban Keresztesi Kiss József dr. ügyvéd, városi th. főügyész édesatyját gyászolja. Áldás emlékére.

— **Gondnoksági ülés.** A debreczeni tanyai allami elemi népiskolák gondnoksága február hónap 3-ikán délután 3 órakor a városház könyvtárszobájában folyó ügyek elintézésére ülést tart, melyre a gondnokság tagjait ezennel meghívjuk. Debreczen, 1913 január 31 *Kovács József* gondnoksági elnök. *Koncz Ákos* gondnoksági jegyző.

— **A távbeszélő központ bővítése.** A debreczeni távbeszélő központ 1200-as kapcsoló szekrénye teljesen megtelt, miért is bővítése folyamatban van. Ezen munkálatok azonban az egész váltó átalakítását és rendszerét vonván maguk után, mivel pedig az üzemet beszüntetni nem lehet, rövidebb-hosszabb ideig tartó zavarok pedig a legfigyelmesebb munka mellett is előfordulnak és kis időre az előfizetők kikapcsolása is elkerülhetetlen lesz, felkéri a távbeszélő központ vezetősége az előfizetőket, hogy ha állomásaikról zavart észlelnének, erről az állomást értesítsék, hogy a bajok elhárításáról intézkedhessék.

Ferenczy Elek halála.

Az elmúlt héten váratlanul hunyt el Ferenczy Elek nyugalmazott főszolgabíró, akinek halála fájdalmas veszteség mindazokra, akik őt szerették és becsülték. Igazi dzsentrí ivadék volt, telve ennek a pusztuló világnak minden szeretetreméltóságával. Ur minden ízében, Barcsayféle sziporkázó, derült kedéllyel, alapos tudással, széleskörű műveltséggel. Igazi magyar fajta, egyenes szivű; kimondta, ami a lelkén feküdt, hajthatatlan lelkületű, amellettt érzékeny lélek, akit bántott minden méltatlanság. Egy időben harcot vívott a megye uraival igazáért és győztesen került ki abból. Szolgálni azonban tovább nem akart és nyugalomba ment. Temetése óriási részvét mellett ment végbe január 22-én. Koporsóját rengeteg virág borította, a szeretet elkísérte őt utolsó útján is. Halálát két fián Ferenczy Loránd

banktisztviselő és dr. Ferenczy Tibor kir. ügyészen kívül Ferenczy Bertalan nagykallói prépost-főesperes és nagykiterjedésű rokonság gyászolja. Béke hamvaira

— **Utcanevváltoztatás.** A Boldogfalva-utca háztulajdonosai azon kérelemmel járultak a városi tanács elé, hogy engedje meg utcájuk nevének megváltoztatását és rendelje el annak kiköveztetését. A városi tanács helyet ad az első kérelemnek, ha a háztulajdonosok a házszámtáblák költségeit elvállalják, a másodikat azonban csak az általános kövezési program keretében valószínűsíti meg. Az utcanevváltoztatásra megjegyezzük, hogy kár az ottani háztulajdonosoknak a mostani elnevezést eltörölni, illetve megváltoztatni. A régtünt idők egy virágzó községéről neveztek el annak idején ezt az utcát, történelmi emléket őriz annak neve. A Boldogfalvai-utca háztulajdonosainak okoskodása nem állhat meg, mert van Homokkert és Homokkert-utca is, és abból nem állott be semmi zavar.

— **Tejhamisító virilista.** Szabadkán két év óta huzódik a H. A. törvényhatósági bizottsági tag tejhamisítási ügye, míg most az befejezést nyert. A virilistát a rendőrség tejhamisításért 25 napi elzárásra, 1000 korona pénzbüntetésre és további 200 korona birság megfizetésére ítélte.

Körözések.

202,243—1913 VI. ü. o.

A Rákoscaba községben 1872. évben született állandó lakással nem bíró Vaczula József. (neje Vajda Teréz, atyja Vaczula István) napszámos illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 január hó 10-én.

A székesfőváros tanácsa.

B. 410,161—1912. IV. szám.

A Budapesten 1889-ik évben született, állandó lakással nem bíró Cservedi V. Cservedi Anna, (anyja Anna) cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek.

Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1912. évi december hó 30-án

A székesfőváros tanácsa.

Tartalom:

1. A városi jövedelmek fokozása. — 2. Debreczen gazdasági népoktatása. — 3. Színház köréből. — 4. Debreczen multjából. — 5. Zárt palackok megjelölése. (Miniszt. rend.) — 6. Hirrovat. — 7. Körözések. — 8. Hirdetések.

Hirdetmény!

Az 1912-ik évi orsz. betegápolási pótdó, továbbá a kir. pénzügyigazgatóság által 1912. évben érvényesítve kiadott állami adóra vonatkozó pótkivetési lajstromok elkészülvén, az 1883. évi XLIV. t.-c. 16. §-a értelmében f. évi január hó 27-ik napjától február hó 3-ik napjától bezárólag a városi adóhivatalban 8 napi közszemlére lesznek kitéve.

Miről a t. adófizető közönség oly felhívással értesítettik, hogy ezen lajstromokat említett helyen a hivatalos órák ideje alatt bármikor tekintsek meg és ha a kivétel ellen alapos kifogásuk volna: felszólalásaikat a városi adóügyosztálynál — azon adózók, kik a közszemlére kitétt lajstromokban foglalt adónemmel már a mult évben is megvoltak róva, a lajstrom közzétételének napját; azon adózók, kik a közszemlére kitétt lajstromokban megállapított adóval 1912. évben első ízben rovtak meg, adótartozásuknak az adókönyvecskében történt bejegyzést következő 15 nap alatt annyival inkább adják be, mivel az e tárgyban később beérkező panaszok figyelembe vétetni nem fognak.

Debreczen, 1913. évi január hó 24-én.

A városi adóügyosztály.

M. kir. dohánybeváltó felügyelőség. Debreczen.

Hirdetés.

218—1913. szám.

Tekintetes Polgármesteri hivatalnak,

Értesitem a tekintetes polgármesteri hivatalt, hogy Dr. Kuzma Oszkár m. kir. dohányjövédéki központi igazgatósági fogalmazó „Dohányjövédéki Utmutató” című gyakorlati értékű kézikönyvet adott ki, mely a dohányjövédéki ügyben teljes tájékozást nyújt.

Minthogy ezen hézagpótló segédkönyv segítségével a tekintetes polgármesteri hivatal a dohánytermelési, engedélyezési és az ezekkel kapcsolatos összes ügyekben a hozzá terjesztett kérvények elintézése és felterjesztése tekintetében egységes támpontot talál, a tekintetes polgármesteri hivatal figyelmét ezen kézikönyvre azzal hívom fel, hogy az példányonként 2 korona áron ezen felügyelőségnél beszerezhető.

Debreczen, 1913. évi január hó 8-án.

Grassek, s. k.

felügyelő.

MEGHIVÓ.

A Bankegyesület Részvénytársaság, Debreczen VI. ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1913 február 9-én délelőtt fél 11 órakor saját helyiségében (Piac-utca 72. szám) tartja, amelyre a t. részvényesek ezennel tisztelettel meghívottnak.*

T Á R G Y S O R O Z A T:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg- és nyereség-veszteség-számla megállapítása, a felmentvény megadása; határozat a tiszta nyereség felosztása iránt.	2. Három igazgatósági tag választása.
3. A régi részvények kicserélésére vonatkozó határozathozatal.
4. Esetleges indítványok. |
|---|--|

Debreczen, 1913 január hó 25-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

* A zárszámadások, továbbá az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.

Az alapszabályok 12. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja szavazati jogát, aki részvényeit a közgyűlés előtt 5 nappal az intézet pénztáránál letétbe helyezte.

Vagyon.

Mérleg-számla 1912 december hó 31-én.

Teher.

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Pénztár készlet</td><td style="text-align: right;">155761</td><td style="text-align: right;">06</td></tr> <tr><td>Pénzüintézeteknél elhelyezve</td><td style="text-align: right;">675255</td><td style="text-align: right;">30</td></tr> <tr><td>Értékpapírok és ércpénzek</td><td style="text-align: right;">117498</td><td style="text-align: right;">80</td></tr> <tr><td>Váltók</td><td style="text-align: right;">4787245</td><td style="text-align: right;">15</td></tr> <tr><td>Jelzálog kölcsönök:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> törlesztéses kölcsönök</td><td style="text-align: right;">860809.83</td><td></td></tr> <tr><td> kamatozó kölcsönök</td><td style="text-align: right;">8800.—</td><td style="text-align: right;">83</td></tr> <tr><td>Folyószámlai adósok, fedezettel</td><td style="text-align: right;">601320</td><td style="text-align: right;">67</td></tr> <tr><td>Értékpapír előleg</td><td style="text-align: right;">2551</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Kölcsöntörlesztő részletek</td><td style="text-align: right;">7349</td><td style="text-align: right;">69</td></tr> <tr><td>Intézeti ház</td><td style="text-align: right;">417223</td><td style="text-align: right;">10</td></tr> <tr><td>Felszerelés leírás után</td><td style="text-align: right;">18000</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Különbözők</td><td style="text-align: right;">7723</td><td style="text-align: right;">69</td></tr> <tr><td>Előre fizetett visszleszámitolási és hátra- lékos jelzálog kamatok</td><td style="text-align: right;">28716</td><td style="text-align: right;">41</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">7688254</td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">70</td></tr> </table>	Pénztár készlet	155761	06	Pénzüintézeteknél elhelyezve	675255	30	Értékpapírok és ércpénzek	117498	80	Váltók	4787245	15	Jelzálog kölcsönök:			törlesztéses kölcsönök	860809.83		kamatozó kölcsönök	8800.—	83	Folyószámlai adósok, fedezettel	601320	67	Értékpapír előleg	2551	—	Kölcsöntörlesztő részletek	7349	69	Intézeti ház	417223	10	Felszerelés leírás után	18000	—	Különbözők	7723	69	Előre fizetett visszleszámitolási és hátra- lékos jelzálog kamatok	28716	41		7688254	70	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Részvénytőke 7500 drb 200 K részvény</td><td style="text-align: right;">1500000</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Tartalékalap (ez évi dotációval 110 000.— korona)</td><td style="text-align: right;">95962.—</td><td></td></tr> <tr><td>Hitelegyleti biztosítéki alap</td><td style="text-align: right;">17975.—</td><td style="text-align: right;">113937</td></tr> <tr><td>Betétek:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> takarékbetét</td><td style="text-align: right;">2918912.38</td><td></td></tr> <tr><td> Folyószámla betét</td><td style="text-align: right;">252765.71</td><td style="text-align: right;">3171678</td></tr> <tr><td>Visszleszámitolt váltók</td><td style="text-align: right;">1735304</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Folyószámlai hitelezők</td><td style="text-align: right;">148895</td><td style="text-align: right;">77</td></tr> <tr><td>Engedményezett jelzálogkölcsön</td><td style="text-align: right;">695409</td><td style="text-align: right;">84</td></tr> <tr><td>Intézeti ház jelzálogkölcsöne</td><td style="text-align: right;">106880</td><td style="text-align: right;">91</td></tr> <tr><td>Adók</td><td style="text-align: right;">8857</td><td style="text-align: right;">10</td></tr> <tr><td>Fel nem vett osztalék</td><td style="text-align: right;">5386</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Előre beszedett kamatok</td><td style="text-align: right;">48520</td><td style="text-align: right;">69</td></tr> <tr><td>Átmeneti tételek</td><td style="text-align: right;">19262</td><td style="text-align: right;">16</td></tr> <tr><td>Mult évről áthozott nyereség</td><td style="text-align: right;">11063.91</td><td></td></tr> <tr><td>Ez évi tiszta nyereség</td><td style="text-align: right;">123059.23</td><td style="text-align: right;">134123</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">7688254</td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">70</td></tr> </table>	Részvénytőke 7500 drb 200 K részvény	1500000	—	Tartalékalap (ez évi dotációval 110 000.— korona)	95962.—		Hitelegyleti biztosítéki alap	17975.—	113937	Betétek:			takarékbetét	2918912.38		Folyószámla betét	252765.71	3171678	Visszleszámitolt váltók	1735304	—	Folyószámlai hitelezők	148895	77	Engedményezett jelzálogkölcsön	695409	84	Intézeti ház jelzálogkölcsöne	106880	91	Adók	8857	10	Fel nem vett osztalék	5386	—	Előre beszedett kamatok	48520	69	Átmeneti tételek	19262	16	Mult évről áthozott nyereség	11063.91		Ez évi tiszta nyereség	123059.23	134123		7688254	70
Pénztár készlet	155761	06																																																																																															
Pénzüintézeteknél elhelyezve	675255	30																																																																																															
Értékpapírok és ércpénzek	117498	80																																																																																															
Váltók	4787245	15																																																																																															
Jelzálog kölcsönök:																																																																																																	
törlesztéses kölcsönök	860809.83																																																																																																
kamatozó kölcsönök	8800.—	83																																																																																															
Folyószámlai adósok, fedezettel	601320	67																																																																																															
Értékpapír előleg	2551	—																																																																																															
Kölcsöntörlesztő részletek	7349	69																																																																																															
Intézeti ház	417223	10																																																																																															
Felszerelés leírás után	18000	—																																																																																															
Különbözők	7723	69																																																																																															
Előre fizetett visszleszámitolási és hátra- lékos jelzálog kamatok	28716	41																																																																																															
	7688254	70																																																																																															
Részvénytőke 7500 drb 200 K részvény	1500000	—																																																																																															
Tartalékalap (ez évi dotációval 110 000.— korona)	95962.—																																																																																																
Hitelegyleti biztosítéki alap	17975.—	113937																																																																																															
Betétek:																																																																																																	
takarékbetét	2918912.38																																																																																																
Folyószámla betét	252765.71	3171678																																																																																															
Visszleszámitolt váltók	1735304	—																																																																																															
Folyószámlai hitelezők	148895	77																																																																																															
Engedményezett jelzálogkölcsön	695409	84																																																																																															
Intézeti ház jelzálogkölcsöne	106880	91																																																																																															
Adók	8857	10																																																																																															
Fel nem vett osztalék	5386	—																																																																																															
Előre beszedett kamatok	48520	69																																																																																															
Átmeneti tételek	19262	16																																																																																															
Mult évről áthozott nyereség	11063.91																																																																																																
Ez évi tiszta nyereség	123059.23	134123																																																																																															
	7688254	70																																																																																															

Veszteség.

Eredmény-számla 1912 december hó 31-én.

Nyereség.

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Kamatok:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> takarékbetét, visszleszámitolás, folyó- számla</td><td style="text-align: right;">258391</td><td style="text-align: right;">90</td></tr> <tr><td>Adók:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> állami, községi, betét kamatozó és illetékek</td><td style="text-align: right;">33789</td><td style="text-align: right;">59</td></tr> <tr><td>Fizetések:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> igazgatóság, felügyelő-bizottság, tiszt- viselők, szolgák illetménye és lakbéré, napibiztosítási díjak</td><td style="text-align: right;">61698</td><td style="text-align: right;">51</td></tr> <tr><td>Üzleti költségek</td><td style="text-align: right;">10295</td><td style="text-align: right;">31</td></tr> <tr><td>Házbér</td><td style="text-align: right;">5000</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td>Leírások:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> váltókból, értékpapirokból, folyó- számlákból, felszerelésekből</td><td style="text-align: right;">30597</td><td style="text-align: right;">63</td></tr> <tr><td>Nyereség</td><td style="text-align: right;">134123</td><td style="text-align: right;">14</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">533896</td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">08</td></tr> </table>	Kamatok:			takarékbetét, visszleszámitolás, folyó- számla	258391	90	Adók:			állami, községi, betét kamatozó és illetékek	33789	59	Fizetések:			igazgatóság, felügyelő-bizottság, tiszt- viselők, szolgák illetménye és lakbéré, napibiztosítási díjak	61698	51	Üzleti költségek	10295	31	Házbér	5000	—	Leírások:			váltókból, értékpapirokból, folyó- számlákból, felszerelésekből	30597	63	Nyereség	134123	14		533896	08	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Nyeremény áthozat (megadózva)</td><td style="text-align: right;">11063</td><td style="text-align: right;">91</td></tr> <tr><td>Kamatok:</td><td></td><td></td></tr> <tr><td> váltók, jelzálog, folyó számla, rész- vény, késedelmi</td><td style="text-align: right;">482399</td><td style="text-align: right;">23</td></tr> <tr><td>Értékpapír kamat (adómentes)</td><td style="text-align: right;">3593</td><td style="text-align: right;">94</td></tr> <tr><td>Jutalékok és egyéb bevételek</td><td style="text-align: right;">36909</td><td style="text-align: right;">—</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">533896</td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">08</td></tr> </table>	Nyeremény áthozat (megadózva)	11063	91	Kamatok:			váltók, jelzálog, folyó számla, rész- vény, késedelmi	482399	23	Értékpapír kamat (adómentes)	3593	94	Jutalékok és egyéb bevételek	36909	—		533896	08
Kamatok:																																																							
takarékbetét, visszleszámitolás, folyó- számla	258391	90																																																					
Adók:																																																							
állami, községi, betét kamatozó és illetékek	33789	59																																																					
Fizetések:																																																							
igazgatóság, felügyelő-bizottság, tiszt- viselők, szolgák illetménye és lakbéré, napibiztosítási díjak	61698	51																																																					
Üzleti költségek	10295	31																																																					
Házbér	5000	—																																																					
Leírások:																																																							
váltókból, értékpapirokból, folyó- számlákból, felszerelésekből	30597	63																																																					
Nyereség	134123	14																																																					
	533896	08																																																					
Nyeremény áthozat (megadózva)	11063	91																																																					
Kamatok:																																																							
váltók, jelzálog, folyó számla, rész- vény, késedelmi	482399	23																																																					
Értékpapír kamat (adómentes)	3593	94																																																					
Jutalékok és egyéb bevételek	36909	—																																																					
	533896	08																																																					

Debreczen, 1912 december hó 31-én.

Thurzó Béla, pénztáros. Kelen Jenő, h. igazgató. Geiger Emil, cégvezető-titkár. Grosz Ignác, cégvezető-főkönyvelő.

I G A Z G A T Ó S Á G:

Dr. Magoss György, elnök. Geiger Simon, alelnök. Ernst Vilmos, vezérigazgató, Rosinger Lajos, alelnök.
 ifj. Bozzay Pál, Bleyer Mór, Mandel Samu, Nábráczky István, Stern Péter.

F E L Ü G Y E L Ő - B I Z O T T S Á G:

Dr. Gáspár Géza, elnök. Dr. Gyémánt Jenő, Hirschfeld Ármin, Auszterlitz Ármin, Ujlaki Henrik.

